

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1890.   Andra Kammaren.   N:o 30.

Onsdagen den 23 april.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Herr vice talmannen, som till en början ledde kammarens förhandlingar, anmälde till fortsatt föredragning lagutskottets utlåtande n:o 44, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar af strafflagen och till lag angående ändring i vissa delar af strafflagen för krigsmagten den 7 oktober 1881 än äfven väckta motioner om ändring i strafflagen.

*Ang. ändring
i vissa delar
af strafflagen.
(Forts.)*

I ordningen förekom

3 kap. 13 §,

som godkändes.

4 kap.

§ 2 hade följande lydelse:

Kongl. Maj:ts förslag:

Har någon föröfvat flera brottsliga handlingar, och stå de ej till hvarandra i det sammanhang, att de innefatta fortsättning af en och samma förbrytelse; utan äro, hvar för sig, till särskilda brott att hänföra; varde, för hvarje brott, ändå att brotten af samma slag äro, till särskildt ansvar dömd; och skall domstolen utsetta de särskilda straff, som å hvarje brott följa bort, och der- efter, i händelse någon förändring af straffen, efter hvad i 4, 5, 6 och 7 §§ sägs, skall ega rum,

Lagutskottets förslag.

Har någon föröfvat flera brottsliga handlingar, och stå de ej till hvarandra i det sammanhang, att de innefatta fortsättning af en och samma förbrytelse, utan äro, hvar för sig, till särskilda brott att hänföra; varde, för hvarje brott, ändå att brotten af samma slag äro, till särskildt ansvar dömd; skolande, i händelse någon förändring af straffen, efter hvad i 4, 5, 6 eller 7 § sägs, bör ega rum, domstolen derom meddela erforderliga bestämmelser.

Har någon för särskilda brott

Ang. ändring i vissa delar af strafflagen.
(Forts.)

derom meddela erforderliga bestämmelser.

gjort sig förfallen till förlust af medborgerligt förtroende: äro tiderna för fortvaron af den påföljd olika, då skall den tid, som sist utlöper, i sig inbegripa den eller de öfriga; äro tiderna lika, räknas de som en.

I fråga härom anförde:

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Östergren: I denna paragraf har lagutskottet afvikit från Kongl. Maj:ts förslag bland annat i så måtto, att lagutskottet ur paragrafen utslutit de ord, som förekommo midt i stycket: "och skall domstolen utsätta de särskilda straff, som å hvarje brott följa bort", och har utskottet gjort detta af det skäl, att utskottet ansett dessa ord innefatta ett onödigt upprepande af hvad som redan förut sagts i paragrafen. Det står nemligen der: "Har någon föröfvat flera brottsliga handlingar, och stå de ej till hvarandra i det sammanhang, att de innefatta fortsättning af en och samma förbrytelse; utan äro, hvar för sig, till särskilda brott att hänföra; varde, för hvarje brott, ändå att brotten af samma slag äro, till särskildt ansvar dömd". Detta lagutskottets antagande är emellertid icke enligt med verkliga förhållandet. De uteslutna orden äro icke egendomliga för förevarande förslag, utan finnas redan i nu gällande strafflag, men de förekomma der i § 8. Är det ett onödigt upprepande, så har det varit det förut allt sedan 1864. Med de ifrågavarande orden åsyftas att gifva domaren en allvarlig uppmaning att, innan han sammanlägger straffen, i utslaget utsätta de straff, hvartill brottslingen gjort sig skyldig för hvarje särskildt brott. Att så sker är af stor vigt, ty om domaren blott under återopande af lagparagraferna sätter ut den sammanslagna straffsumman, kan det vålla många svårigheter. Om nemligen den dömde öfverklagar utslaget endast i hvad det angår ena brottet, och öfverrätt finner den tilltalade icke skyldig i denna del, så vet i så fall icke öfverrätt, hvilket straff underdomaren ansett böra följa för det brott, hvarom talan icke blifvit fullföljd, och öfverrätten nödgas återförvisa målet. Jag anser därför angeläget, att de uteslutna orden återinsättas i paragrafen, men jag erkänner villigt, att de i Kongl. Maj:ts förslag icke stå på sin rätta plats. De hade bort förekomma några rader längre ned, och troligen är detta orsaken, hvarför lagutskottet ansett dem vara ett onödigt upprepande, ty de hänföras derigenom för mycket till de ord, som anföras strax förut i denna paragraf. Jag anser därför, att paragrafen borde ändras sålunda, att efter orden: "särskildt ansvar dömd" skulle den följande meningen ändras och de uteslutna orden införas på följande sätt: "skolande i händelse — — — ega rum, domstolen först utsätta de särskilda straff, som å hvarje straff följa bort, och derefter meddela erforderliga bestämmelser om förändringen". Detta om de uteslutna orden.

Vidare har utskottet afvikit från Kongl. Maj:ts proposition i så måtto, att det gjort det tillägg, som utgör andra stycket af utskottets förslag. Motivet till införandet af detta moment är, att det skulle erfordras ett förtydligande till den redan gjorda § 19 i kap. 2. Jag erkänner, att utskottet i likhet med en reservant, herr Lillienberg, som afgifvit särskildt förslag i denna del, fullt rätt tolkat meningen af kap. 2 § 19. Det visa ordalagen i det förtydligande de vilja hafva, men jag anser förtydligandet alldeles obehöfligt. Är det behöfligt, har det varit behöfligt i gällande strafflag, som sedan 1864 varit i kraft. Nya lagberedningen, som redigerade § 19 annorlunda, än den lyder i Kongl. Maj:ts förslag, hade ett verkligt skäl att meddela stadgande, huru det skulle förfaras med påföljden: förlust af medborgerligt förtroende, i fall den brottslige begått flera brott, som skulle sammanläggas, men när lagberedningens förslag icke blef antaget, utan ett annat sattes i stället, har detta behof bortfallit. När i 2 kap. 19 § begynnelse tiden för den på viss tid ådömda påföljden är bestämd till den dag, då brottslingen frigifves efter utståndet straff, är det icke möjligt att räkna tidslängden på mer än ett sätt. Det är därför min mening, att detta tillägg är obehöfligt såsom förtydligande. Och hade det behöfts, så hade det icke bort ha sin plats på detta ställe. Inom lagutskottet har man tvistat om rätta platsen, och en reservant har velat flytta det längre ned i kapitlet. Men äfven det anser jag obehöfligt. Om kap. 2 § 19 behöft förtydligas, hade det bort meddelas i redaktionen eller sättas efter samma kapitel. Men en nedflyttning af tillägget till kap. 4, som handlar om sammanläggning af straff, kan möjligen förvillia domaren. Min önskan är för den skull den, att momentet såsom obehöfligt uteslutes.

Sedan jag nu gifvit min mening till känna, vill jag nämna, att Första Kammaren återremitterat denna paragraf till lagutskottet, och jag anser, att äfven denna kammare bör följa exemplet, så att lagutskottet får afgifva ytterligare förslag i ämnet.

Herr Lilienberg: Herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet gjorde två anmärkningar mot lagutskottets förslag till redigering af denna paragraf. Jag beklagar att jag icke kan erkänna befogenheten af den första anmärkningen. När lagutskottet gjort en sådan redaktion: "Har någon föröfvat flera brottsliga handlingar, och stå de ej till hvarandra i det sammanhang, att de innefatta fortsättning af en och samma förbrytelse, utan äro, hvar för sig, till särskilda brott att hänföra; varde, för hvarje brott, ändå att brotten af samma slag äro, till särskildt ansvar dömd"; så kan jag icke förstå, att man *derjemte* skall stadga, som herr statsrådet ansåg vara nödvändigt, att "domstolen skall utsätta de särskilda straff, som å hvarje brott följa bort". Man säger ju att den brottslige skall för hvarje särskildt brott dömas till särskildt ansvar. Det måtte väl vara detsamma som att "domstolen skall utsätta de särskilda straff, som å hvarje brott följa bort".

Herr statsrådet nämnde vidare sammanläggning af straff. Men om sammanläggning förekommer ju ingenting här i paragrafen. Der-

Ang. ändring
i vissa delar
af strafflagen.
(Forts.)

Ang. ändring i vissa delar af strafflagen. (Forts.)
 för har jag, likasom utskottets pluralitet, ansett att ett förtydligande behöfves för det fall, att en person för flera särskilda brott blifvit dömd till förlust af medborgerligt förtroende; men jag har funnit den af lagutskottet föreslagna redaktionen icke tillfredsställande, utan jag har föreslagit en annan redaktion.

När emellertid, såsom herr statsrådet nämnde, Första Kammarren återremitterat paragrafen, vill jag icke motsätta mig en återremiss, utan hemställer fast mera, att paragrafen måtte återförvisas till utskottet.

Herr Nyström: I sammanhang med den förevarande paragrafen och i sammanhang med yrkandet om återremiss må det vara tillåtet att i största korthet beröra frågan om språkbehandlingen och redaktionen vid detta lagförslag. Det är visserligen sant, att anmärkningarna i detta hänseende egentligen gälla de gamla lagtexten, men då denna gamla lagtext är upptagen i Kongl. Maj:ts förslag och äfven i lagutskottets, är det tydligt, att den nu föreligger såsom en reviderad lagtext, hvars antagande föreslås och som alltså må göras till föremål för granskning. Det säges i början af denna paragraf: "Har någon föröfvat flera brottsliga handlingar och stå de ej till hvarandra i det sammanhang, att de innefatta fortsättning af en och samma förbrytelse". Det är något svårt att förstå denna tankegång. Huru kunna *alla* dessa förbrytelser innefatta eller utgöra fortsättning? *En* måste naturligtvis vara den första, och de öfriga, således dock icke alla, utgöra fortsättning. Meningen är uppenbarligen byggd efter ungefär samma mönster som det på lustighet hopsatta uttrycket: "der en skockar sig, der skocka sig alla". Denna anmärkning har blifvit framställd och dess rigtighet erkänd, men det har dock fått förblifva vid det gamla, förmodligen emedan man ansett, att det gamla uttrycket nu så länge varit orätt, att det nästan börjar blifva rätt och alltså bör orubbadt kvarstå. På samma sätt förhåller det sig med en mängd andra uttryck hela lagförslaget igenom, men det kan icke falla mig in att upptaga kammarens tid med att uppräknat alla.

Några exempel vill jag dock anföra. Det heter på flera ställen, att man gör sig *skyldig* till straffarbete. Här är naturligtvis ordet "skyldig" taget i en helt annan betydelse än den, hvori ordet i allmänhet brukas i lagen, då det t. ex. talas om att göra sig skyldig till tvetalan eller annat visst brott. Man kan, som sagdt, icke sägas göra sig skyldig till straffarbete, utan att man i ordet lägger in en annan mening än den, som annars i lagtexten är gällande.

Ett annat exempel finner man i 5 kap. 5 §, der man på ett, efter min tanke, ganska betänkligt sätt sammanblandar "sinnesförvirring" med "medvetlöshet". Hvar och en vet, att med "sinnesförvirring" menas det tillstånd, då man, såsom det heter, icke kan sina handlingar bedöma eller deras följder beräkna, men i medvetlöst tillstånd (såsom t. ex. då man ligger afsvimrad) begår man inga handlingar alls. Man har således sammanblandat två alldeles olika saker. På tal om språkbehandlingen synes man äfven hafva fog

att framhålla tyngden och svårbegripligheten i framställningen på åtskilliga ställen, exempelvis 4 kap. 9 §, 14 kap. 25 §, 14 kap. 29 § m. fl. *Ang. ändring i vissa delar af strafflagen.*
(Forts.)

Men detta är ju jemförelsevis underordnade saker. Vigtigare är den genomgående egenskapen hos lagtexten, att denna nu icke längre bringas att motsvara de båda krafven *dels* att vara till rättesnöre för domaren, som skall tillämpa lagen, *dels* att tjena till anvisning för den, som lefver under lagen och som behöfver i så otaliga fall i sjelfva lagtexten hemta upplysning om hvad som är rätt och hvad som icke är rätt. Nu tillgodoses allenast det första ändamålet — och, så som i ett följande fall skall visas, knappt detta — det andra försummas eller eftersättes mer och mer. Detta synes dock icke vara riktigt, då lagen icke bör vara till endast för domaren utan äfven för allmänheten, som skall lefva under densamma och i följd deraf så ofta behöfver rådfråga densamma.

Vill man se exempel på detta nya redaktionssätt, så skall jag särskildt be att få framhålla kap. 20 § 3. När vi komma dit, skall må hända blifva tydligt för kammaren, hvilka få möjligheter man har att der kunna taga sig fram på egen hand. Lagen göres till den grad abstrakt, att den, som söker upplysning i något enskildt fall för egen räkning, blir tvungen, om han icke är lagkunnig, att gissa sig fram, och gissar han då orätt — så mycket sämre för honom. Då drabbas han med straff af samma lag, som vägrat att gifva honom sökt upplysning.

Jag vet, att det icke tjenar mycket till att framhålla allt detta. Men jag anser, att det bör finnas en reservation mot detta nya sätt att redigera våra lagar. Jag vet, som sagdt, att det icke tjenar någonting till. Ty lagkarlarne skola medlidsamt höja på axlarna, de skola behålla hvad de kalla sina "nätta redaktioner" och de skola fortfara att skrifva sina lagar på ett språk, som är deras eget, men därför ej mera tydligt eller rent.

Jag är ju icke någon auktoritet, men den uppfattning jag har kan jag stödja på en auktoritet. Jag skall därför sluta med att citera vår förnämste språkforskare, Johan Er. Rydqvist, som i sitt arbete, "Svenska språkets lagar", säger: "Ett utmärkt undantag" (från prosaisk torrhet) "är 1734 års lag, så vidt jag känner utan jemförlighet i den samtida litteraturen utomlands, vidkommande den mästerliga föreningen af lif, enkelhet, egentlighet och ett ypperligt språk, en verkligen klassisk fulländning". Efter några vetenskapliga anmärkningar kommer han tillbaka till sin karakteristik af lagen och säger: "man återfinner, hela boken igenom, det gamla gnomiska tycket, elden och styrkan i rytm, det tankedigra innehållet på ett sinnrikt sätt lämpadt till tidens kraf". Derefter påminner han om regeringsformen 1809, att den är i lagstiftningsväg det bästa efter 1734 och är i formelt afseende liksom en fullföljd af lagboken från det året, dock med en lycklig frigörelse från all stel efterbildning". Slutligen komma orden: "Sedan har konsten att skrifva lagar gått förlorad, vi hoppas dock icke för alltid".

Jag hoppas, herr talman, detsamma för framtiden.

Ang. ändring
i vissa delar
af strafflagen.
(Forts.)

Herr Lilienberg: Det är mycket lätt att komma med sådana allmänna påståenden, som den föregående talaren framkastade mot lagutskottets förslag. Men det hade varit bättre, om han i detalj framställt sina anmärkningar mot detsamma. Vi veta huru svårt det är att skriva en lag. Det är bland de svåraste menliga uppgifter som finnas. Det veta vi alla, att 1734 års lag är ett mönster i fråga om lagstil, och man kan icke begära att uppnå det mönstret. Men jag vågar påstå, att det föreliggande lagförslaget är sådant, att det icke endast kan utgöra en vägledning för domaren, utan äfven för den enskilde, som vill taga kännedom om dess bestämmelser i ett eller annat fall.

Herr Billing: Då jag antager att denna paragraf kommer att återremitteras, hvilket jag för min del icke har det ringaste emot utan tvärt om önskar, så skall jag anhålla att vördsamt få lägga lagutskottet på hjertat, att detta tillägg om det fall, då "någon för särskilda brott gjort sig förfallen till förlust af medborgerligt förtroende" i en eller annan form måtte återfinnas, när utlåtandet kommer tillbaka.

Det är kanske bekant äfven för dem af herrarne, som icke äro jurister, att det finnes olika metoder, huru man skall gå till väga, då en person dömes för flera brott, som hvart för sig medför förlust af medborgerligt förtroende. Somliga domare hafva satt ut för hvarje särskildt brott jemte straffarbete tidsmättet af förlust af medborgerligt förtroende. Andra åter hafva utsatt straffarbete för hvarje särskildt brott, men deremot icke fixerat tiden för förlust af medborgerligt förtroende, utan blott sagt, att den dömde gjort sig skyldig "till viss tids förlust af medborgerligt förtroende". Slutligen har en tredje icke sagt något alls om förlust af medborgerligt förtroende för de särskilda brotten, förr än det blifvit bestämdt, huru länge den brottslige skall undergå straffarbete, och då i sammanhang dermed ädömt så och så många års förlust af medborgerligt förtroende. Nu tyckes som om man söker göra gällande, att för hvarje särskildt brott skall utsättas den tids förlust utaf medborgerligt förtroende, som brottet medfört. Men under sådana omständigheter tror jag, att det också är i hög grad behöfligt att icke utesluta det förevarande momentet, ty genom detta förekommes en del oförmligheter och origtigheter, hvilka svårigen kunna undvikas, så vida man ej en gång för alla gifver ett bestämdt stadgande för dessa påföljder af förlust af medborgerligt förtroende, äfvensom deri föreskrifver, att de icke få på något sätt summeras. Nu har man visserligen sagt, att ifrågakomna tillägg icke vore behöfligt, emedan af den juridiska doktrinen följer, att påföljder af förlust utaf medborgerligt förtroende icke få läggas tillsammans. Men sanningen att säga säger doktrinen i detta fall intet, utan det är endast praxis, som hittills afgjort frågan; och i själfva verket är det naturligtvis ej orimligare att lägga i hop straffpåföljder utaf förlust af medborgerligt förtroende än att summera i hop straffarbetstider. Och likasom man måst meddela bestämmelser, huru reduktion bör göras efter hop-

summerandet af straffarbetstiderna, så torde väl det vara nödigt att stadga, huru man bör gå till väga, då en person för särskilda brott gjort sig skyldig till förlust af medborgerligt förtroende.

Hvad åter angår den andra skiljaktigheten mellan Kongl. Maj:ts och lagutskottets förslag, så säges i det förra: "att för hvarje brott skall, ändå att brotten af samma slag äro, till särskildt ansvar dömas," och tillägges: "att domstolen skall utsätta de särskilda straff, som å hvarje brott följa bort. I det senare, eller lagutskottets förslag, har man tyckt, att sistnämnda mening vore öfverflödig, och därför uteslutit densamma. Jag tror dock, att Kongl. Maj:ts förslag i detta fall eger ett visst företräde, ty derigenom blir det på ett oförtydligt sätt ålagdt vederbörande domare att sätta ut hvarje straff särskildt för hvarje brott, hvilket förfarande deremot icke är för honom så tydligt, i fall utskottets förslag skulle antagas.

Herr Andersson i Nöbbelef: Jag är i viss mån förekommnen af den föregående talaren. I likhet med honom hemställer jag, huru vida det icke vore allt skäl att sista momentet här bibehölles.

Det upplystes i lagutskottet, att vid åtskilliga tillfällen domarena, i sammanhang med utsättande af de särskilda straffen för hvarje brott, äfven särskildt utsätta straffpåföljden förlust af medborgerligt förtroende på viss tid. När nu straffen skola sammanläggas, så lära somliga domare icke anse sig skyldige att yttra sig om slutresultatet af straffpåföljderna utaf förlust af medborgerligt förtroende. Då kan det ju äfven hända, att, då meddelandet om det sammanlagda straffet kommer till presterskapet, som sedermera skall införa detta i prestbetyget, anser sig presten vara oviss om, hvilket sätt är det rätta för att sammanlagga straffpåföljderna. Presten kan hafva en annan mening i detta fall än domaren, till följd hvaraf somliga prester kunna utsätta den för de olika brotten ådömda *högsta* straffpåföljden af förlust af medborgerligt förtroende. Andra åter kunna sammanslå alla för de olika straffen ådömda straffpåföljderna till en summa och utsätta denna tid i betyget för brottslingen såsom förlust af medborgerligt förtroende. Det kan härigenom inträffa, att brottslingen får en längre tids förlust af medborgerligt förtroende, än han enligt domarens mening bort få. Jag anser därför det vara allt skäl, att detta moment bibehålles i en eller annan form, och skall under den förutsättningen icke motsätta mig en återremiss af den föreliggande paragrafen.

Herr Hedin: Jag vill, för att något motverka den möjliga opinionen, att 1734 års lag skulle vara ett språkligt mästerverk, erinra om det faktum, att en större språkman och en större rättslärde än Johan Erik Rydqvist har om dennes omdöme om 1734 års lag i språkligt hänseende fält ett omdöme, som i sin hänfullhet mot den inkompetens, som röjde sig i Rydqvists yttrande, är rent af förkrossande. Hans namn är Carl Johan Schlyter.

Ang. ändring
i vissa delar
af strafflagen.
(Forts.)

*Ang. ändring
i vissa delar
af strafflagen.
(Forts.)*   Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Ostergren:
Herr Billings och den näst siste talarens till höger om mig anföranden gifva mig anledning erinra, att desse talare förblandat orden "utsätta" och "döma".

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, återremitterades paragrafen till utskottet.

§§ 8—10.

Godkändes.

Herr Ryding begärde ordet och yttrade: Jag hemställer, huru vida det är behöfligt, att de särskilda paragraferna uppläsa fullständigt. Troligtvis har hvar och en af kammarens ledamöter redan på förhand satt sig in i lagförslagets olika delar, och jag föreställer mig därför, att det är onödigt att nu förspilla tiden med uppläsandet af hvarje paragraf särskildt. På grund häraf tager jag mig friheten föreslå, att endast hvarje paragrafs nummer må uppropas.

Denna af herr Ryding gjorda framställning bifölls.

§ 11.

Godkändes.

5 kap.

§§ 2 och 3.

Godkändes.

I fråga om § 4 anförde

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Ostergren: Jag vill blott tillkännagifva, att, då i denna paragraf gjorts en ändring af Kongl. Maj:ts förslag genom uteslutning af slutorden: "efter ty i 4 kap. 11 § sägs", jag anser denna uteslutning utan olägenhet kunna göras och sålunda icke har något att deremot erinra.

Vidare yttrades ej. Paragrafen godkändes.

§§ 5 och 6.

Godkändes.

§ 7 hade följande lydelse:

Varder man af annan öfverfallen med våld eller hot, som innebär trängande fara; då ege man rätt till nödvärn och vare saklös för den skada, som man till farans afvärande gör.

*Ang. ändring
i vissa delar
af strafflagen.
(Forts.)*

Rätt till nödvärn ege ock rum, då någon begår inbrott eller eljest tränger sig olofligen in i annans rum, hus, gård eller fartyg nattetid, eller sätter sig till motvärn, ehvad det är natt eller dag, emot den, som sitt värja eller å bar gerning återtaga vill.

Efter uppläsandet häraf yttrade:

Herr Nyström: Denna paragraf och dess behandling inom lagutskottet äro af alldeles särskildt intresse. Det torde finnas få paragrafer i hela lagboken, som mer ifrigt och snart sagdt ängsligt studeras af menige man än just denna, som handlar om nödvärnsrätt. Litet hvar vill ha klart för sig, huru långt han kan gå i dessa fall, då hans lif eller egendom hotas. Paragrafen hör till dem, som särskildt och framför andra skola hafva till uppgift att tjena icke blott till rättesnöre för domaren utan äfven, såsom jag nyss hade äran nämna, till upplysning för den stora allmänheten, som lefver under lagen och behöfver rådfråga lagen. Det är därför mer än någonsin nödigt, att paragrafen eller rättare sagdt bestämmelserna deri skola vara klara och tydliga och icke innehålla ens en skymt af tvifvel i afseende å deras innebörd. Detta är ju visserligen nödigt i afseende på *alla* lagar, men särskildt beträffande sådana paragrafer som denna.

Huru förhåller det sig nu med den frihet från tvetydighet, som här mer än annars borde finnas? I första punkten af paragrafen heter det: "varder man af annan öfverfallen med våld eller hot, som innebär trängande fara". Då denna punkt behandlades inom lagutskottet, uppstod fråga derom, huru vida denna relativsats: "som innebär trängande fara", skall kunna anses höra endast till ordet "hot" eller till både "våld" och "hot"; huru vida alltså nödvärnsrätten skulle vara medgifven vid allt slags våld, eller om våldet liksom hotet måste innebära trängande fara för att medföra rätt till nödvärn. Som hvar och en finner, är det en högst väsentlig skilnad mellan dessa båda tolkningar af punktens innehåll. Inom lagutskottet var meningen i detta fall den, att relativsatsen måste anses höra till båda uttrycken. Men då uppdagades under diskussion härom, att en rättslärd och specialist på detta område hade en annan mening, nemligen att relativsatsen endast kunde höra till det ena uttrycket, ordet "hot". Man stod sålunda i den ställningen, att åtskillige lagkunnige hade en mening i detta fall, och en framstående auktoritet på samma område en annan. Man fann alltså nödigt att förtydliga satsen och säga, hvad lagens mening var. Det bief därför inom utskottet föreslaget och i själfva verket äfven antaget, att orden skulle ändras till: "sådant våld eller sådant hot, som innebär trängande fara", hvarigenom relativsatsen komme att höra till båda orden "våld" och "hot", och hvarje möjlighet till olika tolkning i denna punkt blefve undanröjd. Så stod denna sak några dagar. Men sedan kom en af de

Ang. ändring
i vissa delar
af strafflagen.
(Forts.)

rättslärd och yrkade, att detta förtydligande skulle tagas bort — och dervid stannade det. Man föredrog att låta den gamla tvetydigheten stå kvar, äfven sedan den blifvit påvisad, och så står saken nu. — Men det är icke nog härmed.

I en följande punkt i samma paragraf säges: "rätt till nödvärn ege ock rum, då någon begår inbrott eller eljest tränger sig olofligen in i annans rum, hus, gård eller fartyg nattetid". Härvid blef det också fråga om, huru vida ordet "nattetid" skulle kunna afse hela meningen, sålunda både "inbrott" och "inträngande" eller allenast "inträngande". De flesta inom utskottet voro i detta fall af den mening, att ordet "nattetid" hänsyftade å båda fallen, och att följaktligen nödvärnsrätten här endast skulle få tillämpas nattetid vid inbrott eller inträngande. Men då inträffade, att en lagkunnig medlem af utskottet förklarade, att han hela tiden haft en annan uppfattning, nemligen att uttrycket "nattetid" skulle endast hänföras till den sista delen af meningen, d. v. s. till inträngandet.

De lagkunnige stodo alltså med skilda meningar emot hvarandra i denna punkt, en punkt af den mest viktiga praktiska betydelse. Då hade väl lagutskottet bort förtydliga detta lagrum, så att det kommit att lyda ungefär så: "rätt till nödvärn ege ock rum, då någon begår inbrott nattetid eller eljest å den tid tränger sig olofligen in" etc., hvarigenom naturligtvis tvetydigheten bortfallit. Men nej, i trots deraf att man nyss förut fått veta, att de lagkunnige voro af olika meningar i saken, vägrade man detta förtydligande tillägg, och det blef vid det gamla. Man finner således, att lagen, som, på de skäl jag förut anför, särskildt i en sådan punkt som denna, bör vara klar och otvetydig, står i detta fall kvar dunkel och tvetydig icke blott för menige man utan till och med äfven för de laglärd. Och dock vill man icke göra den klar, utan hänvisar i stället till "frågans historia", hänvisar till "motiven" och framför allt till den följande 10 §. Liksom om detta vore nog! Den som väntar våldsgerningen, den som hör våldsverkarne slå på porten, är icke i det läge, att han beqvämligen kan studera "frågans historia", och i regel finnas säkerligen "motiverna" icke ens i hans hus; och hvad 10 § beträffar, som skulle upplysa honom, så kan det hända, att han icke ens känner till, att en sådan § finnes. Han har må hända någon gång rådfrågat 7 § blott — och blifvit vilseledd. Det är ju icke lämpligt, att man sålunda, så att säga med vett och vilja, skrifer eller — hvilket går ut på detsamma — lemna orättad tvetydig lag.

Det är herrarne må hända bekant, att i England advokaterna vid sina kalas pläga hålla skåltal för de engelska lagarnes "härliga obestämdhet och tvetydighet", egenskaper, som naturligtvis äro dessa advokater till stor förmån, då det just är genom dem, som kalasen betalas. Men jag skulle för min del beklaga, om fallet skulle blifva sådant också hos oss.

Jag vet ganska väl, att det icke tjenar någonting till att göra något särskildt yrkande, då utskottets hemställan i denna punkt, om jag icke misstager mig, redan blifvit af Första Kammaren antagen. Jag skall därför icke tillåta mig att göra något yrkande.

Men nog synes det mig, att sådana saker, som jag nu framhållit, äro värda att beaktas och behjertas mer än som skett.

*Ang. ändring
i vissa delar
af strafflagen.
(Forts.)*

Herr Lilienberg: Jag får verkligen säga, att jag tycker det gagna föga att här framdraga dessa interiörer från lagutskottets öfverläggningar, som den siste talaren framlade. Jag tycker, att det skulle vara mycket bättre, om den värde talaren ville anföra några verkliga skäl till de anmärkningar han hade att göra i ett eller annat afseende. Hvad en och annan ledamot af lagutskottet har yttrat vid det eller det tillfället kan väl icke vara lämpligt att här framdraga.

Hvad sjelfva saken beträffar, menar jag, att begge de uttryck, mot hvilka talaren gjort anmärkning, äro tillräckligt tydliga. Jag yrkar alltså bifall till utskottets förslag.

Herr Nyström: Jag har endast att genmäla, att af de begge lagkunniga auktoriteter, som jag afsåg i mitt anförande nyss, den ena alls icke tillhör lagutskottet, och vidare att jag icke kan finna att det kan kallas att sprida ut några "interiörer", om man talar om de olika meningar, som inom utskottet brutit sig mot hvarandra. Detta är fast mera, tror jag, ganska berättigadt. För öfrigt hemställer jag, huru vida jag icke anført tillräckliga skäl för de anmärkningar jag beträffande denna § tillät mig framställa.

Härmed var öfverläggningen slutad. Paragrafen godkändes.

§§ 8 och 9.

Godkändes.

§ 10 lydde enligt utskottets förslag:

Nu har någon i annat fall än i 7 eller 8 § sägs, *brukat våld till afvärjande af ett påbörjad eller omedelbart förestående orättmätigt angrepp å person eller egendom, eller öfvat våld emot den, som medelst inbrott eller eljest olofligen inträngt i annans rum, hus, gård eller fartyg*: var det våld ej större, än nöden kräfde, och stod det ej heller i uppenbart missförhållande till den skada, som af angreppet var att befara; då skall han från straff frias. Finnes han hafva gjort svårare våld, än nu sagdt är; vare lag, som i 9 § stadgas.

Deremot hade herr *Lilienberg* i afgifven reservation föreslagit, att åt denna paragraf måtte gifvas följande lydelse:

Nu har någon i annat fall, än i 7 eller 8 § sägs, *brukat våld till afvärjande af brott, hvarigenom hans lif, helsa, frihet eller egendom i fara sattes, eller öfvat våld mot den, som begått inbrott eller eljest olofligen inträngt i hans hemvist*: var det våld ej större än nöden krafde och stod det ej heller i uppenbart missförhållande

Ang. ändring i vissa delar af strafflagen. (Forts.) till den skada, som var att befara; då skall han från straff frias. Finnes han hafva gjort svårare våld, än nu sagdt är; vare lag, som i 9 § stadgas.

Beträffande denna § anförde nu:

Herr Lilienberg: Herr talman! Denna § är vigtig, ty den innefattar en utsträckning af nödvärnsrätten. Kongl. Maj:ts förslag härutinnan har blifvit af utskottet väsentligen godkändt, men utskottet har gjort ett tillägg, enligt hvilket man skulle vara berättigad till nödvärn mot den, som "medelst inbrott eller eljest olofligen inträngt i annans rum, hus, gård eller fartyg", och detta äfven under *dagen*, hvilket skall vara en komplettering af hvad som förekommer i 7 §. Mot detta tillägg har jag för min del ingenting att erinra. Men deremot anser jag, att den redaktion, som här är föreslagen, kan vara otydlig och i tillämpningen föranleda ojemnhet. Det heter: "Nu har någon i annat fall än i 7 eller 8 § sägs brukat våld till afvärjande af ett påbörjad eller omedelbart förestående angrepp å person eller egendom" etc. Det kan nu sättas i fråga, hvad som här skall menas med "angrepp å person", om dermed afses endast våld, eller om icke äfven angrepp medelst ärekränkning skulle vara inbegripna. I stadsrådsprotokollet är yttradt, att detta icke är meningen, utan skulle nödvärnsrätten gälla endast sådana angrepp på person, som äsyfta våld och misshandel. Men jag tror, att juristerna i allmänhet, när de tala om brott mot person, äfven inbegripa ärekränkning. — Jag har vidare, i likhet med några ledamöter af högsta domstolen, anmärkt, att nödvärn icke bör få ega rum gent emot andra brottsliga handlingar än sådana, som i strafflagen äro belagda med straff. Derigenom blir visserligen nödvärnsrätten något mera inskränkt till omfånget, men i tillämpningen så mycket säkrare.

Jag har af dessa skäl föreslagit en förändrad redaktion af denna §, så lydande:

"Nu har någon i annat fall än i 7 eller 8 § sägs brukat våld till afvärjande af brott, hvarigenom hans lif, helsa, frihet eller egendom i fara sattes, eller öfvat våld mot den, som begått inbrott eller eljest olofligen inträngt i hans hemvist: var det våld ej större än nöden kräfde och stod det ej heller i uppenbart missförhållande till den skada, som var att befara; då skall han från straff frias. Finnes han hafva gjort svårare våld, än nu sagdt är; vare lag som i 9 § stadgas."

Jag yrkar bifall till detta redaktionsförslag och afslag å det som utskottet framställt.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Östergren: Jag skall be att få tillkännagifva, att jag icke har något att erinra emot det tillägg, som lagutskottet gjort i denna §. Deremot skulle jag vilja afråda antagandet af det utaf reservanten, herr Lilienberg, gjorda förslag till redaktionsförändring. Han vill, om jag fattat honom rätt, hafva uttrycket "orättmätigt angrepp" än-

dradt derhän, att angreppet endast skall afse brott, som i strafflagen är belagdt med straff. Men man bör märka, att det blir svårt för den angripne att i hast afgöra, huru vida det i strafflagen finnes stadgad straff för det angrepp, som hotar honom. Det blefve en inskränktare nödvärnsrätt den angripne finge, om man antog herr Lilienbergs förslag.

Ang. ändring
i vissa delar
af strafflagen.
(Forts.)

Herr Edelstam: Jag får upptaga den hemställan, som gjordes af herr statsrådet och chefen för kongl. justitiedepartementet, och anhålla om bifall till utskottets förslag. Särskildt vill jag påpeka, att uti herr Lilienbergs reservation användes i fråga om paragrafens lydelse uttrycket "*hans hemvist*", då deremot utskottets förslag på motsvarande ställe har orden "*annans rum, hus, gård eller färityg*", hvilket allt icke ligger i uttrycket "*hemvist*", då ju detta icke kan anses inbegripa "*gård*" eller "*färityg*".

Jag yrkar, som sagdt, bifall till utskottets förslag.

Härmed var öfverläggningen slutad. Kammaren godkände paragrafen med den lydelse, som af utskottet föreslagits.

För § 14 hade utskottet föreslagit följande lydelse:

Straff vare förfallet för brott, som ej blifvit åtaladt:

1. inom två år, om det ej i lagen med svårare straff, än fängelse, belagdt är; eller
2. inom fem år, om brottet, der det ej är med synnerligen försvårande omständigheter förenadt, icke är i lagen belagdt med svårare straff, än straffarbete i två år.

Ordet begärdes af

Herr G. Berg, som yttrade: Angående 14 §, som afser åtalspreskription, har Kongl. Maj:t icke föreslagit någon förändring. Ej heller föreligger någon motion, som afser förändring i denna §. Detta oaktadt har utskottet nu företagit sig att framlägga förslag till en dylik förändring, och utskottet stöder sig i sin motivering på den omständighet, att ändringen skulle vara en konsekvens af ändringen i andra lagstadganden, såsom särskildt 22:dra kapitlets bestämmelser, som handla om bedrägeri. Jag tror emellertid, att utskottet här har öfverskridit sin befogenhet. Vore nemligen det anförda motivet riktigt, så skulle det knappast finnas någon enda § i strafflagen, som icke skulle kunna på samma sätt ändras, ehuru förslag derom ej vore väckt. Jag föreställer mig, att sådant icke kan vara öfverensstämmande med grundlagen.

Redaktionen af 2 mom. förefaller mig i alla fall ganska otydlig. Man vet icke, antingen det skall afse, att alla hit hänförliga brott skola blifva preskriberade, om de ej åtalas inom fem år, eller om endast de skola vara det, som ej äro begångna under synnerligen försvårande omständigheter. Det sista alternativet skulle förutsätta

Ang. ändring i vissa delar af strafflagen.
(Forts.)

en särskild undersökning vid domstol, och då vore icke mycket vunnet. Det förra alternativet torde ock vara utskottets mening. Jag skulle alltså kunna hafva anledning att påyrka ett förtydligande i detta afseende. Men då jag finner det principiellt betänkligt att framlägga något förslag, der hvarken någon kongl. proposition eller enskild motion föreligger, så tar jag mig friheten yrka afslag å utskottets hemställan i denna §.

Vidare anförde:

Herr Lilienberg: Den föregående talaren har sjelf angifvit det skäl, som föranledt utskottet att framlägga förslag till förändrad redaktion af denna §. Det är nemligen det sammanhang, hvori paragrafen står till andra stadganden. Om icke denna förändring i 2 mom. skedde, så blefve följderna, att bedrägeribrott i allmänhet icke skulle kunna preskriberas. I Kongl. Maj:ts förslag är straffet för det allmänna bedrägeribrottet, då det begåtts under synnerligen försvärande omständigheter, höjdt till fyra år från två. Gjordes icke nu denna förändring i 2 mom., så blefve följderna, att ett bedrägeribrott, hur obetydligt det än vore, skulle kunna åtalas efter huru lång tid som helst, och det kan väl icke vara lämpligt.

I afseende på redaktionen får jag säga, att den förefaller mig fullt tydlig. Den kan efter mitt förmenande icke rimligtvis förstås på annat sätt än den föregående talaren sjelf angifvit. Man vill dermed säga, att ett brott icke får åtalas sedan fem år förflutit, när det i allmänhet icke är belagdt med straffarbete öfver två år. Man ville gerna genom redaktionen af momentet tydligt uppställa brott, hvilket i allmänhet icke är i lagen belagdt med svårare straff än straffarbete i två år, såsom en motsats mot det fall, då brottet är med synnerligen försvärande omständigheter förenadt. Men man trodde sig icke kunna göra så, utan begagnade ett mera utförligt uttrycksätt. Jag medgifver villigt, att redaktionen icke är vacker. Men jag vågar påstå, att den är uttömmande. Jag skall därför yrka bifall till den föredragna paragrafen.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Östergren: Jag har i princip icke något emot det af lagutskottet i 2 mom. framställda förslaget. Visserligen hade stadgandet kunnat i en tydligare form affattas; men då jag hoppas, att det äfven med nu varande affattningen skall komma att rätt tillämpas, vill jag icke framställa någon anmärkning mot redaktionen.

Herr Billing: Herr vice talman, mine herrar! Jag gifver lagutskottet obetingadt rätt deruti, att det är en särdeles vidsträckt strafflatitud från 5 kronors böter till 4 års straffarbete, och att det kan anses vara ganska olämpligt, att straffet för ifrågasvarande slags brott, som dock kunna försonas med 5 kronors böter, icke någonsin kan blifva preskriberadt. Men om jag också i detta hänseende håller med utskottet, synes dock den anmärkningen af den förste talaren vara riktig, att orden: "*der det ej är*

med synnerligen försvårande omständigheter förenadt" äro ganska svårfattliga. Om man läser momentet precis som det lyder, kan man, såsom mig synes, icke komma till annat resultat, än att straffet skall vara förfallet inom fem år, om brottet är sådant, att, så vida det ej är förenadt med synnerligen försvårande omständigheter, det är i lagen belagdt med högst straffarbete i två år. Men då kommer frågan: Om det åter är förenadt med synnerligen försvårande omständigheter, huru skall det då gå? Det är icke tydligt sagdt, att det skall gå på samma sätt, eller att preskription skall ega rum, fastän brottet kan beläggas med fyra års straffarbete. Jag tror, att flertalet menniskor skola tolka momentet så: i fråga om bedrägeribrott, som kunna försonas med två års straffarbete, skall preskription ega rum; men äro brotten begångna under synnerligen försvårande omständigheter, då vet man icke riktigt, huru man skall gå till väga.

Ang. ändring
i vissa delar
af strafflagen.
(Forts.)

Jag vet visserligen, att utskottets mening är, att åtal för bedrägeribrott skall, äfven om det är med synnerligen besvärande omständigheter förenadt och således kan straffas med fyra år, icke få ega rum efter 5 år, men jag tycker icke att detta blifvit sagdt så tydligt, att icke ett missförstånd kan ega rum. Således skulle jag helst önskat att genom en återremiss få ordalagen ändrade i berörda afseende; men om Första Kammaren antagit paragrafen, torde icke en återremiss hafva någon verkan.

Då jag emellertid icke känner, huru vida Första Kammaren antagit paragrafen eller ej, skall jag anhålla att få förena mig med herr Berg och yrka afslag på utskottets förslag samt bifall till Kongl. Maj:ts framställning.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt propositioner gifvits å de olika yrkandena, blef paragrafen af kammaren godkänd.

6 kap. 6 §, 8 kap. 30 § och 9 kap. 5 §.

Godkändes.

11 kap.

§ 1—3, 5 och 6.

Godkändes.

§ 7 var enligt Kongl. Maj:ts och utskottets sammanstående förslag så lydande:

Den som, i uppsåt att skada göra, eller eljest i vredesmod, emot annan drager knif eller svärd, eller spänner bössa, eller reser annat lifsfarligt vapen, vid gudstjenst, som i 1 eller 3 § sägs, eller å sådant ställe, som i 5 § omtalas; varde, der ingen skada

Ang. ändring sker, ändock straffad med böter, ej under femtio Riksdaler, eller i vissa delar fängelse i högst ett år.
af strafflagen.
(Forts.)

I afgifven reservation hade herr *Lilienberg* föreslagit, att till denna paragraf måtte fogas följande stycke:

Sker det vid sammankomst för gemensam andaktsöfning, som ej är att hänföra till gudstjenst; varde den omständighet, vid bestämmande af det straff, som å gerningen bör följa, såsom försvårande ansedd.

Vidare hade herr *A. Göransson* i en vid utlåtandet fogad reservation yrkat, att paragrafen måtte erhålla följande lydelse:

Den som i uppsåt att skada göra, eller eljest i vredesmod, emot annan drager knif eller svärd, eller spanner bössa, eller reser annat lifsfarligt vapen, vid gudstjenst, som i 1 eller 3 § sägs, eller å sådant ställe, som i 5 § omtalas; varde, der ingen skada sker, ändock straffad med fängelse i högst ett år.

Sker det vid sammankomst för gemensam andaktsöfning, som ej är att hänföra till gudstjenst; varde den omständighet, vid bestämmande af det straff, som å gerningen bör följa, såsom försvårande ansedd.

Efter föredragning af paragrafen anförde:

Herr *Lilienberg*: Jag har i afseende på denna paragraf anmält en reservation. Jag har ansett, att, likasom lagförslaget innehåller särskilda bestämmelser derom, att, då misshandel sker vid sammankomst för gemensam andaktsöfning, som ej är att hänföra till gudstjenst, detta skall anses såsom försvårande omständighet, hvarjemte för svordom, oljud eller annan förargelse vid sådan sammankomst stadgas särskildt ansvar för böter, så borde också följdriktigheten fordra, att särskilda bestämmelser infördes derom, att, derest någon emot annan reser lifsfarligt vapen vid dylik sammankomst, detta skall anses såsom en försvårande omständighet. Jag har därför föreslagit ett tillägg till denna paragraf, så lydande: »Sker det vid sammankomst för gemensam andaktsöfning, som ej är att hänföra till gudstjenst; varde den omständighet, vid bestämmande af det straff, som å gerningen bör följa, såsom försvårande ansedd». Det är ett alldeles liknande moment, som enligt lagförslaget förekommer vid första paragrafen angående misshandel. Det heter der: "våldförer man annan vid sammankomst för gemensam andaktsöfning, som ej är att till gudstjenst hänföra; varde den omständighet, vid straffets bestämmande för våldet, såsom försvårande ansedd".

Jag skall därför be att få yrka bifall till reservationen.

Herr *Göransson*: Då jag anser den, som i uppsåt att skada göra eller eljest i vredesmod emot annan drager knif eller svärd,

eller spänner bössa, eller reser annat lifsfarligt vapen, vid gudstjenst, som i 1 eller 3 § sägs, begå ett brott utaf så allvarsam och betänkelig art, att det icke bör få försonas med böter, har jag icke kunnat biträda utskottets förslag uti frågavarande paragraf. Trodde jag, att antalet af dessa brott komme att minskas utan någon straffskärpning, skulle jag visserligen icke yrka på straffets höjande. Men efter den erfarenhet man har, tror jag man kan säga, att det tilltager. Och jag kan icke finna, att det kan vara skäl att hafva ett så lindrigt straff, att man derigenom nästan kan uppmuntra till brott. Jag tycker, att när man drager knif eller svärd i rent uppsåt att göra skada, är detta ett så ruskigt brott, att, äfven om icke skada sker, en månads fängelse icke kan vara för strängt straff. Det kan dessutom hända, att det indirekt kan åstadkomma skada, äfven om denna icke kan märkas då för tillfället. Det är ju möjligt, att någon kan skrämra t. ex. en qvinna eller någon annan person genom att stå öfver honom med knif eller rigta svärd eller bössa emot honom, så att han kan få menliga följder utaf ett sådant hot eller ett sådant tillvägagående. Äfven om icke följderna för ögonblicket kunna skönjas och våldsvverkaren ställas till ansvar därför, så kunna dock sjukdomar och lidanden blifva resultatet af ett sådant tillvägagående.

Jag skall därför tillåta mig att anhålla om bifall till sådan lydelse utaf 7 §, som i min reservation angifves.

Herr Wester: Jag ber att få instämma uti herr Lilienbergs yrkande om tillägg till denna paragraf utaf det skäl, som han anført i sin reservation, eller att, då bestämmelser intagits derom att, när misshandel sker vid sammankomst, som ej är att hänföra till gudstjenst, detta skall anses såsom försvärande omständighet samt då böter stadgats för svordom, oljud eller annan förargelse vid sådan sammankomst, det äfven bör tilläggas, att, om någon vid dylik sammankomst emot annan reser lifsfarligt vapen, detta skall betraktas som försvärande omständighet.

Deremot vill jag för min del yrka afslag på herr Göranssons reservation. Paragrafen, sådan den lyder, innehåller bestämmelse derom, att om man drager knif eller svärd eller spänner bössa eller reser annat lifsfarligt vapen, vid gudstjenst, som i 1 eller 3 § sägs, utan att någon skada sker, kan man straffas med böter, ej under femtio riksdaler, eller fängelse i högst ett år. Det är sålunda tillfälle för domaren att döma till ett års fängelse. Men det kan här, såsom ofta eljest, förekomma att någon drager knif emot annan under sådana omständigheter, att det vore upprörande att nödgas döma till fängelse. Deremot kunna herrarne vara öfvertygade om, att, der verkliga skäl till stränghet föreligga, domaren icke underlåter att döma sådant straff. Då det är en sådan strafflatitud, synes det ej vara nödvändigt eller ens välbetänkt att gå så långt, som herr Göransson yrkat. Jag tager mig därför friheten yrka afslag å hans reservation och bifall till den af herr Lilienberg afgifna.

Ang. ändring
i vissa delar
af strafflagen.
(Forts.)

Herr Edelstam: Jag för min del anhåller deremot att få yrka bifall till utskottets förslag i denna punkt. Första Kammaren har redan antagit förslaget och det förefaller mig icke vara lämpligt, att Andra Kammaren i denna fråga, som dock icke är af så stor betydelse, skiljer sig från Första Kammaren och derigenom möjligtvis riskerar hela lagförslaget fall, då det ju är osäkert, om någon sammanjemkning i denna fråga skulle kunna komma till stånd.

Hvad åter beträffar herr Göranssons anmärkning, att böter under alla förhållanden skulle utgöra för ringa straff för brott af ifrågavarande art, ber jag få framhålla, att omständigheter understundom förekomma, då det icke torde förefinnas skäl att döma till fängelse.

Jag yrkar bifall till lagutskottets förslag.

Herr P. Waldenström: Enligt den af herr Lilienberg föreslagna lydelsen skulle man i 7 § såsom i en af de föregående få in uttrycket: "sammanskomst för gemensam andaktsöfning, som ej är att hänföra till gudstjenst". För min del tror jag, att detta uttryck icke borde förekomma någonstädes i lagen, men förekommer det på något ställe, så bör man åtminstone se till, att det sker på så få ställen som möjligt. Den statskyrkliga gudstjensten likasom ock den gudstjenst, som öfvas af främmande trossamfund, hvilka i riket ega rätt till offentlig religionsöfning, är väl icke heller den annat än sammankomst för gemensam andaktsöfning. Hvarför skulle då icke äfven andras likartade sammankomster få hänföras till gudstjenst:

Jag yrkar alltså bifall till utskottets förslag.

Jag gör det så mycket hellre, som det icke synes mig vara mycket att fara efter att med särskilda straffbestämmelser skydda sammankomster för gemensam andaktsöfning. De, som hålla sådana sammankomster, borde vara nöjda med de lagstadganden, som i allmänhet äro gifna till skydd för den personliga friheten. Jag tror icke heller, att det står i öfverensstämmelse med Nya Testamentets anda att för dem begära särskildt skydd i lag, — åtminstone är jag för min del af den öfvertygelsen. Tvärt om tyckas både Frälsarens och apostlarnes ord tyda på en alldeles motsatt mening.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad; och efter det herr talmannen till särskilda propositioner upptagit de olika yrkanden, som derunder förekommit, godkändes utskottets förslag oförändradt.

§ 8.

Godkändes.

§ 12 var af följande innehåll:

Kongl. Maj:ts förslag.

Bryter man hemfrid, i ty att man, af ondska, slår in fönster i annans hus, eller kastar i annans gård, hus eller fartyg in sten eller annat; straffes med böter eller fängelse i högst sex månader. Sker det af öfverdåd eller okynne; vare straffet böter.

Lagutskottets förslag:

Bryter man hemfrid, i ty att man, af ondska, slår in fönster i annans hus, eller kastar i annans gård, hus eller fartyg in sten eller annat; straffes med böter eller fängelse i högst sex månader. Sker det af öfverdåd eller okynne; vare straffet böter.

*Ang. ändring
i vissa delar
af strafflagen.
(Forts.)*

Bryter man hemfrid medelst bultande eller annat våld å hus, som bebodt är och der man ej lof eller lega för sig har; straffes ock med böter eller fängelse i högst sex månader. Sker det i uppsåt att annan våldföra, vare lag, som i 10 § sägs.

Äfven beträffande lydelsen af denna § hade herr *Lilienberg* och herr *Göransson* inom utskottet varit af skiljaktig mening och, hvar för sig, reservationsvis, framställt särskilda förslag.

I fråga härom anförde nu:

Herr *Lilienberg*: I denna paragraf har utskottet föreslagit ett tillägg till 2:dra mom., der det belägges med ansvar att bryta hemfriden "medelst bultande och annat våld å hus, som bebodt är och der man ej lof eller lega för sig har". Jag har, som herrarne torde finna af reservationen, i hvilken äfven andra ledamöter af utskotten instämt, yrkat, att detta tillägg måtte utgå. Jag tror, att bestämmelserna deri äro allt för sväfvande och obestämda, och anser, att vi kunna reda oss med de stadganden till skydd för hemfriden, som redan finnas, hvarför jag yrkar afslag på paragrafens senare del eller det moment, utskottet tillagt.

Herr *Göransson*: Både lagberedningen och Kongl. Maj:t hafva erkänt, att hemfridsbrott äro brott af rätt betänklig art, men det oakadt hafva de ansett lämpligt att nedsätta straffminimum till fem kronors böter för den, som bryter hemfrid, i ty att man af ondska slår in fönster i annans hus eller kastar i annans gård, hus eller fartyg in sten eller annat. Lagutskottet har äfven godkänt Kongl. Maj:ts förslag i den delen. Jag har dock icke kunnat biträda utskottets förslag, när jag anser, att sådana omfridsbrott ej böra få försonas med böter i andra fall än som omförmälas i sista punkten af första stycket i denna § och som lyder så: "sker det af öfverdåd eller okynne; vare straffet böter", också skulle man taga bort orden "böter eller" i den första punkten af samma stycke och gifva den sådan lydelse, som min reservation innehåller.

På de skäl, jag der anført, och äfven de, jag förut anført angående 7 §, yrkar jag bifall till reservationen.

Ang. ändring
i vissa delar
af strafflagen.
(Forts.)

Herr Andersson i Nöbbelöf: I likhet med utskottets vice ordförande anser jag, att sista delen af paragrafen bör utgå, då jag icke kan finna det vara lämpligt att på detta sätt konstruera nya brott. Jag yrkar afslag.

Herr Edelstam: Då jag i min praktik såsom landtdomare åtminstone tre gånger, som jag erinrar mig, haft till handläggning mål, der flere personer tilltalats för att nattetid hafva stört husfriden genom att långa stunder bulta på väggar, dörrar och fönsterluckor, har jag med glädje helsat det tillägg till 12 §, lagutskottet nu framlagt. Då emellertid Första Kammaren återremitterat denna paragraf för att få ordalagen något förtydligade, hemställer jag, att äfven denna kammare måtte återförvisa paragrafen till utskottet.

Herr G. Berg instämde med herr Edelstam.

Herr A. Waldenström: Jag har blifvit förekommen af herr Edelstam och förenar mig i hans yrkande om återremiss.

Herr Smedberg: Jag vet sannerligen icke, hvarför man skulle ömma för sådana fridstörare, som taga sig för att gå omkring ens hus och bulta på det med träklubbor eller stenar hela natten igenom, så att de innevarande icke kunna få någon ro. Då det nu icke finnes något lagrum, efter hvilket ett dylikt beteende bestraffas, har jag ansett ett sådant tillägg i lagen vara alldeles nödvändigt; och då Första Kammaren återremitterat ärendet, tror jag, att Andra Kammaren skulle handla klokt i att göra på samma sätt, så att utskottet måtte komma i tillfälle att föreslå sådana ändringar i ordställningen, som möjligtvis kunna behövas, hvarför jag yrkar återremiss.

Herr Lilienberg: Jag vill blott gifva tillkänna, att jag icke vill motsätta mig en återremiss.

Herr Nyström: Önskande framgång åt saken, instämmer jag med dem, hvilka yrka återremiss.

Härmed var öfverläggningen rörande denna paragraf slutad. Herr talmannen gaf proposition först på godkännande af utskottets förslag och derefter å hvart och ett af de yrkanden, som under öfverläggningen framstälts; och beslöt kammaren återremittera paragrafen till utskottet.

12 kap. 1—5 §§, 7 §, 10 §, 12—14 §§, 16—18 §§ samt 21 §.

Godkändes.

14 kap.

§ 12.

Godkändes.

*Ang. ändring
i vissa delar
af strafflagen.
(Forts.)*

§ 15 var så lydande:

Har någon, i uppsåt att göra skada eller eljest i vredesmod, emot annan dragit knif eller svärd, spännt bössa eller rest annat lifsfarligt vapen; då skall den omständighet, om skada sker, vid straffets bestämmande, såsom försvärande anses; och må i fall, som i 11 § sägs, der misshandeln skedde af hastigt mod, så ock för misshandel, hvarom i 12 § förmåles, straffet förhöjas till straffarbete i fyra år, och för sådan misshandel, som i 13 § nämnd är, till straffarbete i högst ett år dömas. Kommer ej skada; vare straffet böter, ej under tio Riksdaler, eller fängelse i högst sex månader.

Herr *Göransson* hade deremot i sin reservation föreslagit att ifrågavarande paragraf måtte erhålla följande lydelse: Har någon i uppsåt att göra skada, eller eljest i vredesmod, emot annan dragit knif eller svärd, spännt bössa eller rest annat lifsfarligt vapen; då skall den omständighet, om skada sker, vid straffets bestämmande, såsom försvärande anses; och må i fall, som i 11 § sägs, der misshandel skedde af hastigt mod, så ock för misshandel, hvarom i 12 § förmåles, straffet förhöjas till straffarbete i fyra år, och för sådan misshandel, som i 13 § nämnd är, till straffarbete i högst ett år dömas; kommer ej skada, vare straffet fängelse i högst sex månader.

Herr *Göransson* begärde ordet och yttrade: På de skäl, jag förut anfört rörande 11 kap. 7 och 12 §§, ber jag att få yrka bifall till min reservation äfven i denna punkt. Jag anser straffminimum, 10 kronors böter, här vara alldeles för lågt.

Herr *Lilienberg*: Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag. Såsom herrarne torde finna, har straffet för sådant brott, som här är i fråga, blifvit skärpt. För närvarande är latituden 10 till 50 kronors böter. Men nu skulle den blifva från 10 kronors böter till fängelse i högst 6 månader. Jag tycker att detta är tillräckligt.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt herr talmannen gifvit propositioner i enlighet med de båda olika yrkandena, godkändes paragrafen med den lydelse, som af utskottet föreslagits.

§§ 22 och 23.

Godkändes.

Ang. ändring
i vissa delar
af strafflagen.
(Forts.)

Beträffande § 24 anförde:

Herr Nyström: Jag önskar att någonting kunde göras för att förmildra straffbestämmelserna i 24 §. Om man tänker sig en olycklig qvinna, förtviflad och eländig och i det tillstånd till kropp och själ, som hon är omedelbart före förlossningen, om man tänker sig, att hon i sådant tillstånd sökt enslighet vid födseln och dervid måhända förlorat medvetandet och fostret sedan finnes dött, skall hon då anses skyldig till straffarbete i högst två år, när omständigheterna äro sådana. Detta brotts straffmaximum är för högt, och jag har särskild anledning framhålla detta, då jag icke kan förklara sambandet mellan 24 och 25 §§. I sistnämnda paragraf är straffet högst två års straffarbete, men det är bestämdt för en handling, som synes mig vida mer straffbar än den, som beskrifves i 24 §, der allt talar för att sätta straffet så lågt som möjligt, utan att rättsmedvetandet deraf trädes för nära.

Såsom sagdt, dels på grund af innehållet af paragrafen i och för sig, dels ock därför att jag icke kan finna det rättvist, att samma straffmaximum finnes i 24 och 25 §§, önskade jag att något nu kunde göras. Men jag förmodar att saken redan är afgjord i Första Kammaren och därför lönar det icke mödan att yrka återremiss. Jag skall icke heller framställa något yrkande, om icke någon annan gör det.

Herr Lilienberg: Efter hvad man sagt mig, är denna paragraf redan godkänd i Första Kammaren. Jag ber för öfrigt att få fästa den föregående talarens uppmärksamhet derpå, att straffnedsättning mot hvad nu är gällande här skett. Nu är latituden sex månaders till två års straffarbete. Men såsom paragrafen kommer att lyda, kan man komma ned ända till två månader. Således har en sänkning af straffminimum här skett.

Herr Nyström: Jag har nog gifvit akt på det och gladt mig deråt, men det kvarstår och har icke blifvit vederlagdt, att straffet är det samma för de i 24 och 25 §§ beskrifna brott, som dock äro af olika art. Då det i 25 § omtalade är af vida svårare natur, kan det icke vara rättvist, att man för dem båda bestämmer samma straffmaximum.

Vidare yttrades ej. Paragrafen godkändes.

§ 25.

Godkändes.

§ 26.

För denna § hade föreslagits följande lydelse:

Qvinna, som, i uppsåt att döda eller fördrifva sitt foster, nytt-
 jar invertes eller utvertes medel, som sådan verkan hafva kan,
 varde dömd, om fostret kommer utan lif eller ofullgånget fram,
 till straffarbete från och med ett till och med sex år, och, i annat
 fall, till sådant arbete eller fängelse i högst sex månader.

*Ang. ändring
 i vissa delar
 af strafflagen.
 (Forts.)*

I fråga härom anförde:

Herr G. Berg: Med glädje har jag helsat de nedsättningar, som förekommit i fjortonde kapitlet, men så har icke varit fallet med denna nedsättning i 26 §. Till den finnes icke något skäl. Jag vet icke något, som kan berättiga dertill, att man sänker straffet för fosterfördrifning från två till sex år, som det förut varit, till från ett till sex år. Jag frågar: är det verkligen skäl att sätta straffet för detta brott lindrigare än för barnamord, hvars minimum enligt 22 § är två år. Fosterfördrifningen är ju alltid en planlagd handling, men barnamordet kan bero på ett uppsåt i sista stunden, kanske till och med i nästan otillräckligt tillstånd.

På dessa grunder och då jag anser att fara kan följa af den nu föreslagna nedsättningen, ber jag få yrka afslag å densamma.

Herr Nyström: Det må väl vara sant hvad som erinrades af den siste talaren, men å andra sidan kan sägas, att detta brott så ofta begås af oförstånd. Qvinnan har icke klart för sig, att denna handling är af samma natur som barnamord, och detta utgör enligt min tanke en förmildrande omständighet, hvarför det synes mig som om fullt skäl förefunnes att äfven för dessa olyckliga göra straffet lindrigare, än det förut varit. Jag medgifver, att man kunde hafva skäl att påminna om, att här ifrågavarande brott tillhör en klass, som antagligen kommer att tilltaga i frekvens, med ett ord, att fosterfördrifning är att räkna bland framtidsbrotten och att man mot sådana har mera skäl att vara på sin vakt än mot de utgående brotten (såsom dueller m. fl.), hvilka icke kräfva så stor uppmärksamhet. Men den tiden, den sorgen. För närvarande må det vara nog att påminna, att här gäller det en klass af olyckliga, som ofta nog handlat af oförstånd och på andras tillskyndelse och som därför kunna förtjena den mildring, som ligger i nu föreslagna nedsättning.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Lilienberg: Den talare, som gjorde anmärkning mot förevarande paragraf, vet naturligtvis mycket väl, att om en qvinna begagnar invertes eller utvertes medel i sådan afsigt, som paragrafen säger, behöfs icke för att tillämpa dess straffbestämmelser, att handlingen har denna verkan, utan därför är tillräckligt, att medlen kunde hafva sådan verkan. Dylika fall hafva förekommit i min domsaga. Jag hade ett sådant sistlidne höst. Det var en stackars qvinna, som användt sådant medel kanske en enda gång vid ett tillfälle, men läkaren sade, att hon användt sådant medel,

Ang. ändring i vissa delar af strafflagen. som kunde fördrifva foster. I sådant fall kommer man för närvarande icke lägre än till två år. Det kan vara allt för hårdt. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

(Forts.)

Herr Billing: Herr vice talman, mine herrar! Lagberedningen har motiverat denna förändring dermed, att den i 22 §, som handlar om barnamord och hvilken paragraf redan blifvit godkänd, nedsatt latituden från 4—10 år till 2—6 år, och då är det väl i sin ordning, att straffarbetsminimum i det fall, som afhandlas i 26 §, nedsättes från 2 till 1 år. Dessutom se herrarne, att det alternativa fängelsestraffet af högst 6 månader står kvar äfven i den nya lagen, men om man på straffarbetssskalan har för stränga straff, blir följden den, att domaren gifver sig in på fängelsestraffet, och således vinner man icke något med att på straffarbetslatituden sätta minimum till två år.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Härmed var öfverläggningen slutad. Paragrafen godkändes.

§§ 27, 29, 32, 37 och 46.

Godkändes.

15 kap. 25 § och 16 kap. 16 §.

Godkändes.

18 kap. § 1.

Godkändes.

§ 7 lydde enligt utskottets förslag:

Öfvar man otukt med qvinna, som ej fyllt tolf år; dömes till straffarbete från och med fyra till och med åtta år och, om hon af gerningen fick svår kroppsskada eller död, till straffarbete från och med åtta till och med tio år eller på lifstid.

Öfvar man otukt med qvinna, som fyllt tolf men ej femton år; dömes till straffarbete i högst två år eller fängelse i högst sex månader. Hade qvinnan fyllt fjorton år, och äro omständigheterna synnerligen mildrande; må till böter dömas.

I afgifven reservation hade herr Lilienberg yrkat, att sista punkten måtte ur paragrafen utgå.

Rörande utskottets förslag yttrade:

Herr Göransson: Då jag här instämt uti herr Lilienbergs reservation, får jag med några ord angifva skälen därför.

Jag kan icke finna den af utskottet i sista delen af andra stycket föreslagna straffnedsättningen vara af behovet påkallad. Vi hörde visserligen för en stund sedan, då kap. 14 behandlades, att man ansåg der föreskrifna straffbestämmelser för brott, begånget af qvinna vara allt för hårda, men kammaren biföll det oakadt utskottets förslag. Qvinnan skall således straffas ganska hårdt för brott, hvilka den osynlige mannen ofta kan vara orsaken till och lika skyldig i som qvinnan, men han går i allmänhet fri. Nu är här ett af de få fall, då man kan komma åt mannen, och då vill man minska straffet för till och med så groft brott som att öfva otukt med barn, kan det vara rimligt och Riksdagen värdigt? Jag tror det icke. För öfrigt kan jag icke inse, att man behöfver uppmuntra till dessa brott genom att nedsätta straffet.

På dessa grunder ber jag att få yrka, att sista delen af andra stycket, som lyder så: "Hade qvinnan fyllt fjorton år, och äro omständigheterna synnerligen mildrande; må till böter dömas", måtte utgå.

Herr Lilienberg: Herr Göransson har redan omnämnt min reservation, deruti jag, i likhet med honom, ansett att det sista momentet borde utgå. I afseende å sådana brott som dessa bär det emot att i lagen tala om, att synnerligen mildrande omständigheter kunna hafva förekommit, och därför vill jag förena mig i hans yrkande, att sista meningens måtte utgå och paragrafen sluta med orden: "fängelse i högst sex månader".

Häruti instämde herrar *E. W. Carlson*, *Svensson* i Karlskrona och *Andersson* i Hasselbol.

Herr Widström anförde: Herr vice talman! Jag ber att få instämman i det yrkande, som framstälts af vice ordföranden i lagutskottet, och jag vill såsom ytterligare skäl dertill lägga, att i 5 kapitlet strafflagen bland personer, som för sina handlingar icke äro tillräkneliga, nämnes barn, innan det fyllt 15 år. Qvinnor, som icke uppnått denna ålder, betraktas sålunda såsom barn, och jag vet icke, hvarför vi skulle minska det skydd, som nu gäller för barnen.

Herr Edelstam: Jag åter skall be att få yrka bifall till utskottets förslag. Det kan verkligen hända, åtminstone en och annan gång, att unga qvinnor, innan de hafva fyllt 15 år, äro så utvecklade i kroppsligt afseende och derjemte kommit så på sned i sin sedliga vandel, att det kan vara ursäktligt för en eller annan man, om han låter narra sig till ett dylikt sedlighetsbrott. Under sådana förhållanden måste man taga denna förmildrande omständighet i betraktande.

Herr *Hyggrell* instämde med herr Edelstam.

Ang. ändring
i vissa delar
af strafflagen.
(Forts.)

Herr Wester: Jag har blifvit förekommen af den siste talar-
ren, men skall likväl be att få yrka bifall till lagutskottets för-
slag, äfven därför att jag har personlig erfarenhet om, att det
har funnits sådana förhållanden, då en man blifvit dömd efter nu
gällande lag så hårdt, att det var rent af upprörande.

Det synes mig icke vara lämpligt att här närmare redogöra
för detta fall, men jag har derigenom fått den uppfattning, att ett
allt för hårdt straff kan leda till verkliga upprörande resultat.

Herr Larsson i Mörtlösa: Då denna paragraf står i straff-
lagen för att skydda den svaga och värnlösa, så anser jag att
straffet icke bör minskas, utan snarare skäpas, och därför skall
jag yrka bifall till herr Lilienbergs reservation.

Herr P. Waldenström: Herr vice talman! Om någon förän-
dring i denna paragraf, sådan den i nu gällande strafflag förekom-
mer, vore behöflig, så vore det en förändring till förökadt skydd
för våra unga qvinnor, eller rättare sagdt, qvinliga barn mot sam-
vetslöse karlar, som göra allt hvad de kunna för att fånga dem i
otuktens garn. Derför är det för mig i högsta grad upprörande
att nu se ett förslag, hvarigenom den ålder hos qvinnan har
blifvit nedsatt, inom hvilken det skulle vara för mannen ett brott
att öfva otukt med henne. Jag skall af denna anledning be att
i sedlighetens och mensklighetens intresse få på det lifligaste yrka
bifall till herr Lilienbergs reservation.

I detta yttrande instämde herrar *Bratt, Lundén, Andrén, Lilje
holm, Wretling, Broström, Pålsson, Odell, Gumelius, Sundström,
Truedsson* och *Larsson* i Berga.

Herr Bexell: Jag skall be att få yrka bifall till punkten,
sådan den är.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de gjorda yrkan-
dena gaf herr vice talmannen propositioner *dels* på bifall till ut-
skottets förslag oförändradt och *dels* på antagande af samma för-
slag med uteslutande af sista punkten: "Hade — — — till böter
dömas"; och fann herr vice talmannen den förra propositionen vara
med öfvervägande ja besvarad. Votering blef likväl begärd och
försiggick i enlighet med följande nu uppsatta och af kammaren
godkända voteringsproposition:

Den, som godkänner i oförändradt skick den af lagutskottet
föreslagna lydelsen af 18 kap. 7 § strafflagen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren antagit den af herr Lilienberg föreslagna lydelsen af nämnda paragraf.

Ang. ändring
i vissa delar
af strafflagen.
(Forts.)

Omröstningen visade 92 ja men 94 nej; och hade kammaren alltså beslutat i enlighet med nejpropositionens innehåll.

§ 12.

Godkändes.

§ 16 var af följande innehåll:

“Visar någon i behandling af egna eller andras kreatur uppenbar grymhet; straffes med böter“.

Herr Wretlind begärde ordet och yttrade: Det förvånar mig att denna paragraf, när den har blifvit föremål för omredigering, icke har blifvit omredigerad så, att den blifvit tillämplig på djurplågeri i allmänhet, i stället för att endast afse djurplågeri mot husdjur. Der står nemligen taladt blott om “egna eller andras kreatur“ och detta kan af en domare icke gerna tolkas såsom gällande annat än egna eller andras husdjur.

Vi veta, att i Riksdagen varit fråga om lagstiftning mot vivisektion. Jag har för min del varit mot en sådan lagstiftning, men jag har alls icke något emot, att lagen skrives så, att en vivisektor, som öfvar onödig och uppenbar grymhet mot djur, också blir straffad därför.

Det kan ock förekomma att andra personer mot djur, som icke kunna räknas till husdjuren, visa en grymhet, som vore värd straff. En händelse, som utgör exempel härpå, tilldrog sig för åtskilliga år sedan i Göteborg. En schåare, såsom man säger, en man af lägre stånd, hælde fotogen på en rätta, tände eld derpå och lät rätten springa brinnande. Han drogs inför rätta af en poliskonstapel, men mannen kände till strafflagen och stod därför hånande och skrattande inför polisdömden, ty han viste, att han efter denna lagparagraf icke kunde fällas för djurplågeri. Detta förstod polismästaren också, men han kom på den fyndiga idén att straffa mannen med böter för ovarsamt handterande af eld. Mannen blef bötfäld och, då han icke hade tillräckliga tillgångar att betala böterna, förde i fängelse.

Det synes mig lämpligt, att ifrågavarande paragraf blefve omredigerad, så att den omfattade djurplågeri i allmänhet. Man kunde t. ex. sätta: “Visar någon i behandling af djur uppenbar grymhet“ o. s. v. Jag skall därför be att få yrka återremiss på denna paragraf i nu uppgifvet syfte.

Herr *Hedin* instämde häruti.

Herr Lilienberg: Jag vill fästa uppmärksamheten på, att enligt underrättelse, som jag erhållit, Första Kammaren redan bi-

Ang. ändring i vissa delar af strafflagen. (Forts.) fallit denna paragraf. Jag tror därför, att en återremiss icke vore så lämplig. Mig synes lämpligare, att man nu antager paragrafen, sådan den är, — ty förslaget innehåller ju dock skärpta bestämmelser mot djurplågeri — och sedermera skulle man ju vid nästa riksdag kunna väcka motion i det syfte, som den värde talaren antydde.

Jag yrkar bifall till paragrafen i dess nuvarande lydelse.

Härmed var öfverläggningen slutad. Paragrafen godkändes.

19 kap. §§ 1—6, 9 §, 11 §, 13 §, 14 §, 21 och 22 §§.

Godkändes.

20 kap.

§ 1 hade följande lydelse:

Hvar, som stjälar gods eller penningar öfver femton Riksdaler, dömes, för stöld, till straffarbete i högst sex månader, der ej annorledes här nedan stadgadt är. Äro omständigheterna synnerligen försvårande; må tiden för straffarbetet till två år höjas: äro de synnerligen mildrande; må till fängelse i högst sex månader dömas.

Går värdet ej öfver femton Riksdaler; då skall, der ej gerringen efter 4, 6, 8 eller 9 § bör annorledes anses, för snatteri dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Härom anförde:

Herr Wester: 20:de kapitlet 1:a paragrafen innehåller, att den, som stjälar gods eller penningar öfver 15 kronor, skall straffas för stöld, men att, om värdet ej går öfver 15 kronor, skall för snatteri dömas.

Jag har hört uppgifvas, att Första Kammaren redan skall hafva godkänt denna paragraf, men jag kan dock icke underlåta att till kammaren hemställa om förändring af densamma, nemligen så att 15 kronor höjes till 25, och att följaktligen hvar och en, som har tillgripit gods icke öfverstigande 25 kronors värde, skall dömas för snatteri.

Det har förut här under dagen sagts, att lagstiftningen skall grunda sig på den historiska utvecklingen. Om man nu vidtager en sådan förändring, som jag föreslagit, så gör man ingenting annat, än att man nästan återför skilnaden mellan snatteri och stöld till hvad den var i 1734 års lag.

Den kommission, som 1686 tillsattes för att utarbета förslag till ny lag och som arbetade till in på början af 1700-talet, föreslog skilnad mellan snatteri och stöld. Såsom motiv därför anförde den, att det skedde "för att undvika den infami, som är förenad med pœna furti". Dervid kan den icke hafva menat, att

infamier skulle ligga i straffet, ty skilnaden mellan straff för första resan enkel stöld och snatteri, var, såsom vi veta, högst obetydlig: i det förra fallet böter till tre gånger det stulnas värde, i det senare första gången böter hälften af det stulnas värde, andra gången dubbelt, och dessutom för stöld uppenbar, vid snatteri åter enskild kyrkoplikt, hvilken icke betraktades som straff, utan som försoning med kyrkoförsamlingen. I straffet kunde alltså icke infamien ligga, utan uttrycket måste så förstås, att infamien skulle ligga i begreppet och beteckningen *tjuf*, som förekommer vid stöld, men icke vid snatteri.

Ang. ändring
i vissa delar
af strafflagen.
(Forts.)

Kommissionen föreslog, som sagdt, skilnad mellan snatteri och stöld och satte denna skilnad vid 20 daler. Detta godkändes sedermera af Riksdagen, eller, som det då hette, Riksens ständer 1734. På sådant sätt kom denna skilnad först in i lagen, der bestämmelsen derom förblef oförändrad, till dess nu gällande strafflag utfärdades.

Genom myntordningen 1686 bestämdes, att 1 riksdaler specie, som motsvarar 4 kronor i vårt mynt, skulle delas i två daler. Följaktligen gälde hvar daler två kronor. Men genom 1715 års myntförordning delades specien i tre daler, hvadan alltså en daler 1734 gälde 1 riksdaler 16 skilling eller 1 krona 33 öre. Följaktligen voro 10 daler 1734 lika mycket som 13 kronor 33 öre nu. Emellertid försämrades myntet mer och mer; och genom 1776 års myntordning togs hela dalerräkningen bort. En riksdaler silfverspecie gälde numera 128 skilling. Myntförsämringen fortfor emellertid, till dess genom 1830 års myntförordning stadgades, att en riksdaler specie skulle svara mot 48 skilling banko, och sålunda en daler, som utgjort $\frac{1}{3}$ riksdaler, motsvaras af 16 skilling banko eller 50 öre. 10 daler voro alltså lika mycket som 5 kronor, när 1855 års förordning om stöld och snatteri samt rån utfärdades.

Nu uppstår alltså den frågan, hvad 13 kronor 33 öre 1734 skulle motsvara i vårt nu gällande mynt. För att utröna detta har jag trott det vara säkrast att jämföra markegångspriset då och nu, och jag har därför gått igenom markegångstaxorna. Den äldsta tryckta markegångstaxa, som finnes i biblioteket, är af år 1767. Derefter finnes ingen förr än år 1775, från hvilken tid en fullständig serie ända till och med 1885 finnes. Jag har trott det vara tillräckligt att verkställa en jämförelse mellan taxorna för 100 år sedan och nu. Mellan markegångstaxorna för olika provinser är det emellertid någon skilnad — icke så mycken, men dock någon —; och jag har därför på måfå tagit taxorna för Östergötland. Markegångstaxorna både nu och då upptaga titlarne råg, korn, hafre, smör, fläsk och drängdagsverken.

För alla dessa persedlar äro siffrorna lägre i 1775 års taxa, än i 1785 års. År 1775 stod t. ex. en tunna rågupptagen till 4: 33, 1785 deremot till 5 kronor. Ett motsatt förhållande egde åter rum vid åren 1875 och 1885, i det att tunnan råg 1885 gälde 11 kronor 66 öre, 1875 deremot 16 kronor 32 öre. Liknande förhållande eger också rum med alla andra persedlar; de stå lägre 1775

Ang. ändring än 1785 och högre 1875 än 1885. Jag har därför jemfört 1785 i vissa delar och 1885.

af strafflagen.
(Forts.)

Vid denna jemförelse finner man, att t. ex. rågen 1785 gälde 5 kronor, 1885 åter 11 kronor 66 öre. Mellan prisen å de andra persedlarne, korn, hafre, smör, fläsk o. s. v., är det ännu större skilnad. Drängdagsverken, någonting, som är temligen konstant, och som sålunda väl lämpar sig för en jemförelse, stodo 1785 till 25 öre och 1885 till 1 krona 25 öre, således 5 gånger så högt i pris. Om man nu fäster sig vid den persedel, der skilnaden är minst, eller råg, så befinnes det, att den stigit i pris $2\frac{1}{3}$ gång under dessa 100 år. Bedömer man efter denna måttstock hvad som nu skulle motsvara 13 kronor 33 öre då, så finner man att detta blefve ungefär 31 kronor. Häraf framgår sålunda, att penningevärdets fall varit sådant, att, om jag vill höja den siffra, som utmärker skilnaden mellan stöld och snatteri, till 25 kronor, så har jag dock icke höjt den så mycket, som jag skulle göra, om jag ville hafva samma proportion mellan stöld och snatteri nu, som rådde, då 1734 års lag antogs.

1734 års lagstiftare voro efter den mening, som nu är rådande, ingalunda milda. Men de voro dock så milda, att de bestämde, att en menniska, för att göra sig skyldig till stöld och sålunda få infamien af tjuf, skulle hafva stulit gods till ett värde af 13 kronor 33 öre. Då synes det icke vara för mycket, om vi i vår tid bibehålla samma skilnad mellan stöld och snatteri till förmån för brottslingen och sålunda höja stöldvärdet till det belopp, som det proportionsvis borde hafva, d. v. s. öfver 25 kronor. Ergo: om vi höja stöldvärdet till 25 kronor, är det i betraktande af penningevärdets fall icke fullt så högt som det var år 1734.

Denna fråga om stöldvärdets förhöjning är ingalunda ny. Den har uppkommit från första stund, rikets ständer togo före ärendet om ändring i 1734 års lag. Det var vid 1852 års riksdag. Då beslöto rikets ständer att taga bort spö- och risstraffet och kyrkoplikten; och i sammanhang dermed väcktes af enskild motionär förslag om, att 1844 års lagberednings förslag i afseende på tjufnader eller tillgrepp tillika med våld och något mera — jag mins ej hvilket — skulle stadgas som lag. 1844 års lagberedning hade föreslagit skilnaden mellan stöld och snatteri till 12 kronor. Men lagutskottet nedsatte beloppet till 5 kronor. Då betänkandet föredrogs i stånden, återremitterades det till lagutskottet i denna del, likasom i åtskilliga andra; i stånden framställdes nemligen yrkanden om, att detta värde skulle höjas till 15 eller 20 eller 25 kronor. Lagutskottet vidhöll emellertid sitt förslag om 5 kronor och motiverade det dermed, "att förhöjningen vore att minska straffet för stöld, hvilket åter innebure en åtgärd, motsatt den, som allmänna rösten påkallade". Man tyckte nemligen, att sedan kyrkoplikten samt spö- och risstraffet borttagits, det vore för litet ansvar för stöld efter 1734 års lag, och begärde verkligen en omredigering i syfte att få straffet höjdt. Förslaget antogs emellertid af Riksdagen, och så utfärdades förordningen den 4 maj 1855, som bibehöll stöldvärdet till 5 kronor. Vid 1863 års riksdag fram-

lade Kongl. Maj:t förslag till strafflag. Deri var intagen 1855 års författning om stöld och snatteri; och så vidt man kan se af protokollen i statsrådet och högsta domstolen, har det icke varit fråga om att ändra stöldvärdet. Det finnes icke något yttrande alls derom. Då väcktes vid riksdagen en motion af baron Creutz, hvare yrkades stöldvärdets höjande till 50 kronor. Men lagutskottet föreslog ett belopp af 15 kronor och motiverade detta dermed, att "det närmare motsvarade värdet i 1734 års lag". Och vidare yttrade utskottet: "Högre siffra kunde ej vägas, men ej heller lägre, för att ej den, som blott af okynne eller i följd af tillfällig frestelse tillgripit, måtte drabbas af den vanfräjd, som namnet tjuf medför. Vill man anse siffran för hög och befarar man, att den kan komma att från rättvist straff skydda moraliskt förderfvade, svaras, att denna våda är ringare än äfventyret att som tjuf stämpla den, som eljest haft både kraft och vilja att återvända från brottets väg." Då detta lagutskottets utlåtande kom till behandling i Riksdagen, höjdes åter igen röster för stöldvärdets bestämmande till 20 eller 25 kronor och ett af stånden — jag vill minnas borgarståndet — återförvisade betänkandet till lagutskottet i den delen. Men lagutskottet svarade, att då tre riksstånd antagit förslaget, kunde utskottet ingenting göra. Så antog Riksdagen förslaget och så kom stadgandet om 15 kronor in i 1864 års strafflag.

Ang. ändring
i vissa delar
af strafflagen.
(Forts.)

Jag sade, att det synes mig vara rimligt, att vi nu icke äro strängare i bedömandet af brottet stöld, än 1734 års lagstiftare voro. Jag vidhåller detta, så vida det icke finnes andra skäl, som tala för, att man måste behålla den föreslagna siffran 15 kronor, men sådana finnas efter mitt förmenande *icke*. Vi må besinna, att som regel kan antagas, att första resan enkelt tillgrepp sker antingen utaf nöd eller också af lättsinne och mängen gång under sådant tillstånd — låt vara i följd af rusdrycker —, då man icke är fullt mächtig att bedöma och beräkna verkningarna af sina handlingar, och att det förty icke innefattar bevis om moraliskt förderfvad vilja. Det straff, som i lagförslaget finnes stadgad för snatteri, är som bekant böter eller fängelse i högst 6 månader. Detta straff synes mig vara fullt tillräckligt att försona ett brottsligt tillgrepp af ända till 25 kronors värde, så mycket mer som det är den enda punkt i 20 kapitlet af denna lag, der vi kunna säga, att straffet har blifvit skärpt. Det har nemligen blifvit skärpt på det sättet, att medan straffet förut var böter till högst 100 kronor eller fängelse, är det nu böter eller fängelse. Följaktligen kan man efter detta förslag döma till böter uppgående ända till 500 kronor. Genom den af mig föreslagna förändring minskas de fall, då man måste döma till förlust af medborgerligt förtroende. Det vore sålunda ett sätt att till en del — ehuru, jag medgifver det, icke så synnerligen betydligt — borttaga de olägenheter, som anses vara förenade med straffet förlust af medborgerligt förtroende. Och hvad som efter min uppfattning är af ännu större vikt är, att man då sluppe stämpla en mängd personer som *tjufvar*. Jag har under min 35-åriga domare-

Ang. ändring i vissa delar af strafflagen. (Forts.) verksamhet fått den uppfattningen — och jag vädjar i detta hänseende till de herrar, som stått i beröring med folket i allmänhet — att den, som blifvit dömd för stöld och kallas tjuf, drabbas af en sådan vanfräjd, att man i allmänhet undviker honom. Den deremot, som dömts för snatteri, anses icke på samma sätt. Man hör ofta: "Ja, det är en tjuf"; om en annan person åter: "Åh ja, han har snattat litet: det är icke så farligt med honom". Man drager sig icke för att taga i sin tjänst en, som dömts för snatteri; men man vill icke gerna hafva något att göra med en för stöld dömd person. Detta har den följden med sig, att de, som straffas för snatteri, hafva mycket lättare att kunna återupprättas, att försörja sig, att återgå till ett bättre lif. Det har således icke så liten praktisk betydelse, om en förändring i den af mig antydda riktningen sker. Statistiken uppgifver icke skilnaden på stöldvärdet. Således kan man icke se, huru många som dömts för stöld utaf gods till värde mellan 15 och 25 kronor. Men sedan detta lagförslag utkommit, har jag låtit göra undersökningar derom i min domsaga, och det har befunnits, att på de sista tio åren 13 personer dömts för första resan enkel stöld, och att i 9, säger *nio*, fall af dessa 13 har tillgripits gods af värde mellan 15 och 25 kronor. Det är sålunda 9 personer, som dömts för stöld, men som skulle hafva sluppit förlust af medborgerligt förtroende, om lagen varit sådan jag här föreslagit.

Jag har icke mycken förhoppning, att det förslag, jag nu gjort, skall kunna genomföras, då Första Kammaren antagit paragrafen; men jag har icke kunnat underlåta att framställa för kammaren de fördelar, som efter min uppfattning skulle ligga deri, att stöldvärdet höjdes och en lindring egde rum för första resan stöld, af gods till mindre värde, så snart den är enkel, d. v. s. icke förenad med inbrott och dylikt, som bevisar en riktigt dålig moralisk vilja. Jag har fäst uppmärksamheten på önskvärdheten utaf att få en lindring, i synnerhet som det i de flesta fall gäller det lager af befolkningen, som har den minsta både kraften, förmågan och insigten att motstå den frestelse, som ligger uti "tillfället" att göra ett tillgrepp. Jag tillåter mig på den grund yrka återremiss af denna paragraf till lagutskottet, så att lagutskottet må tillse, om något kan i saken göras.

Herrar *Bromée* och *Petersson* i Hamra förklarade sig instämma med herr *Wester*.

Härefter lemnade herr talmannen, som uppkommit och öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, ordet till

Herr *Lilienberg*, som anförde: Det var en synnerligen intressant utredning af den föreliggande frågan, som den nästföregående talaren lemnade. Emellertid torde det vara tvifvelaktigt, huru vida kammaren kan upptaga till behandling hans yrkande om höjandet af stöldvärdet till 25 kronor, då Kongl. Maj:t icke afgifvit någon proposition derom och icke heller någon motion

derom föreligger. Talaren inskränkte sig visserligen till sist till att yrka återremiss, men detta skedde väl i det syfte han nu angifvit, eller att stöldvärdet skulle höjas till 25 kronor. Jag tror för min del, att det icke är skäl att bifalla ett sådant yrkande. En stöld af gods till ett värde af 25 kronor är sannerligen icke så obetydlig, och vi böra komma i håg, att i föreliggande förslag straffet för stöld är betydligt nedsatt, mot hvad det för närvarande är. Man kan nemligen efter lagförslaget döma för första resan stöld till fängelse, och straffet för snatteri är i vissa fall lika, och vidare framträder en mildring deruti, att enligt utskottets förslag en tjuf, som dömes för första resan stöld, icke kan dömas medborgerligt förtroende förlustig, med mindre han dömes till mera än 6 månaders straffarbete. Jag vill också tro, att det fattades någon länk i den beviskedja, som den ärade talaren framlade. Hade förhållandena under hela tiden från 1834 till denna dag varit lika och homogena, så må resonnementet hafva varit riktigt. Men det förekommer ibland vissa perioder i en nations lif, då brott af ett visst slag ökas och lagstiftningen anser nödigt att skärpa straffen därför. En sådan period har verkligen funnits i Sverige strax före 1855, då tjufnadsbrotten tillväxte i oroväckande grad, och allmänna meningen fordrade, att straffen för dessa brott skulle skärpas. Detta skedde också genom 1855 års förordning. Jag föreställer mig, att detta bidrog till, att man då icke satte stöldvärdet högre än till 5 kronor. Sedermera, år 1864, höjdes stöldvärdet till 15 kronor, och jag tror att man tills vidare kan låta dervid förblifva.

Jag yrkar därför, herr talman, bifall till paragrafen, sådan den af så väl Kongl. Maj:t som utskottet är föreslagen.

Herr Wester: Så vidt jag förstod den föregående talaren rätt, satte han i fråga, huru vida jag skulle hafva rättighet att, då icke någon motion i det syftet blifvit väckt, föreslå en sådan förhöjning i stöldvärdet, som den jag nu föreslagit. Jag erkänner, att denna invändning *möjligen* kan vara berättigad, men det är icke absolut *säkert*, att den är det. Ty detta mitt förslag innebär ju egentligen icke något annat än en mildring af hela lagen om tjufnadsbrott. Det gör detta derigenom, att begreppet stöld blir strängare, hvarigenom tjufnadsbrotten inskränkas, och en del brott, som nu räknas till stöld, flyttas öfver till snatteri.

Samme talare yttrade vidare, att denna höjning af stöldvärdet icke vore behöflig, då minimistraffet för första resan stöld uti 1 § är nedsatt till 6 månaders fängelse. Ja, det är sant, att så är, men det är lika sant, att fängelsestraff icke får ådömas för stöld, utan vid "synnerligen mildrande omständigheter". Om nu en person begår enkel stöld af gods till ett värde af mellan 15 och 20 kronor, och det icke finnes några förmildrande omständigheter vid stölden, så betviflar jag högeligen, att den omständigheten, att han icke fick för mera än t. ex. 20 kronor, skall kunna betraktas såsom en "synnerligen förmildrande omständighet", så att han skall kunna dömas till fängelse. Jag föreställer mig, att med uttrycket "syn-

Ang. ändring i vissa delar af strafflagen. (Forts.) nerligen mildrande omständigheter“ afses några särskildt på brottet inverkan mildrande omständigheter, som måste förefinnas, för att man skall ega rättighet att tillämpa de mildare straffbestämmelserna. Och jag betvivlar, att endast penningvärdet, en tillfällighet, som det merendels ej ligger i tjufvans skön att bestämma, skall kunna anses som en sådan omständighet.

Jag håller på mitt förslag äfven därför, att det eljest möjligen skulle blifva en vana att sätta ned straffet för första resan stöld till fängelse. Jag tror, att om utskottets förslag antages, och värdet af det stulna godset uppgår till mellan 15 och 25 kronor, domarena lätt låta beveka sig att anse det låga värdet som en synnerligen mildrande omständighet och på grund deraf döma endast till fängelse. Men efter min uppfattning handla de då icke efter lagens verkliga mening, och det kan icke vara bra, om lag tillämpas på annat sätt, än lagstiftarne ämnat.

Jag vidhåller mitt förra yrkande.

Herr Rydin: Jag anser, i likhet med lagutskottets vice ordförande, att det icke är fullt öfverensstämmande med grundlagen att, då förslag om nedsättning af stöldvärdet icke förekommit i Kongl. Maj:ts proposition och ej heller någon motion i detta syfte blifvit väckt, göra en så beskaffad ändring i den föreliggande paragrafen, som den näst föregående ärade talaren föreslagit.

Han utgick vid försvaret af sitt förslags grundlagsenlighet från den synpunkt, att förslaget endast innebure en mildring af hela lagen om tjufnadsbrott. Så är emellertid icke förhållandet. Hela den revision af strafflagen, som Kongl. Maj:t föreslagit, har gått ut på mildring af gällande straffbestämmelser, men icke på att ändra karakteren af de olika brotten. Det förslag, som af herr Wester framstälts, innebär emellertid icke endast mildring af straff utan äfven ändring af brottens karakter; och ett sådant förslag måste naturligtvis, innan det kan antagas, hafva varit föremål för öfverläggningar och förslag i grundlagsenlig ordning, emedan man annars icke kan veta, hvad inverkan det kan hafva på en mängd andra dermed i sammanhang stående frågor.

Herr Wester slutade med att yrka återremiss, hvartill han naturligtvis var fullt berättigad, i syfte att utröna, om icke lagutskottet möjligen vore villigt att tillmötesgå hans önskan. Men då Första Kammaren nu fattat beslut i denna fråga och bifallit paragrafen oförändrad, så skulle en återremiss icke föranleda annat, än att utskottet hemstälde, att Andra Kammaren behagade i frågan fatta beslut.

Då sålunda intet skäl finnes för kammaren att nu underlåta att fatta beslut, skall jag be att få yrka bifall till den föreslagna paragrafen, sådan den är formulerad i utskottets förslag.

Herr Lundberg: Jag anhåller att få instämma med herr Wester rörande förändringen af det belopp, som, vid det olofligt tillgrepp skett, skall medföra, att en person dömas för stöld; och tror jag, att till stöd för hans förslag kan åberopas, att, i enlighet

med hvad nu är stadgadt, 8 § af ifrågavarande 20 kap. innehåller, att "varder någon, under en lagförel, förvunnen att hafva å särskilda ställen eller tider föröfvat snatteri; skall han, der det tillgripnas sammanlagda värde öfverstiger femton riksdaler, för stöld straffas". Då genom Kongl. Maj:ts proposition hos Riksdagen framstälts fråga om förändring i 20 kap. 1 § strafflagen och dervid föreslagits icke endast förmildrade straffbestämmelser, utan äfven förhöjning af nu i samma § stadgadt straff, så föreställer jag mig, att något hinder icke förefinnes därför att beträffande andra momentet i nämnda paragraf fatta det beslut, Riksdagen må anse skäligt och påkalladt; och tror jag därför, att Andra Kammaren kan besluta antingen återremiss eller ock genast förändring af ifrågavarande stöldvärde och dervid antaga det belopp, som herr Wester föreslagit, eller 25 riksdaler i stället för 15 riksdaler. För min del skulle jag vara benägen att nu besluta en sådan förändring, men då herr Wester sjelf icke yrkat beslutande af bifall till sitt förslag, så skall icke heller jag göra det, utan ber att få instämma i yrkandet om återremiss.

*Ang. ändring
i vissa delar
af strafflagen.
(Forts.)*

Herr vice talmannen L. O. Larsson: Det har ifrågasatts, huru vida kammaren skulle kunna lagligen bifalla ett förslag, sådant som det af herr Wester framställda; men man har sökt undgå denna svårighet genom att yrka paragrafens återförvisande till lagutskottet. Jag ber dock att få hemställa till kammaren, hvartill en återremiss skulle tjena, då Första Kammaren redan bifallit utskottets förslag oförändradt. Följden skulle endast blifva den, att utskottet hemstälde, att kammaren behagade fatta beslut i frågan, och så står man då åter inför den svårighet, som man nu söker undvika genom återremiss. Jag tror, att huru man än vänder och vrider på saken, har man icke annat att göra än att bifalla utskottets förslag, ty något annat resultat kan man icke komma till, då Första Kammaren bifallit det oförändradt. Och om den af utskottet föreslagna lydelsen af paragrafen nu antages, så är ju ingenting, som hindrar att vid nästa riksdag väcka motion i det syfte herr Wester antydt, om så anses nödigt.

Jag yrkar bifall till den föredragna paragrafen oförändrad.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt herr talmannen gifvit propositioner enligt de gjorda yrkandena, godkändes paragrafen.

§§ 2—13.

Godkändes.

§ 14 lydde:

Kongl. Maj:ts förslag:

Lagutskottets förslag:

Den, som för brott, hvarom i detta kapitel förmåles, gjort sig 5 §, 6 § 2 mom. eller 7 § gjort

Ang. ändring i vissa delar af strafflagen. (Forts.)
 förfallen till straffarbete, skall ock dömas medborgerligt förtroende förlustig.

sig förfallen till straffarbete, skall ock dömas förlustig medborgerligt förtroende. Lag samma vare, der någon för brott, hvarom eljest i detta kapitel förmäles, gjort sig skyldig till straffarbete under längre tid än sex månader.

I fråga härom yttrade:

Herr Widström: Jag får hemställa till kammaren, huru vida den af lagutskottet föreslagna lydelsen af § 14 skulle komma att stämma väl öfverens med den af kammaren redan antagna lydelsen af 2 kap. § 19. I första stycket af sistnämnda § stadgas, att "vissa i lagen bestämda brott medföra den påföljd, att den dömda förklarades hafva förverkat medborgerligt förtroende". Det är således beskaffenheten af brottet, som bestämmer denna påföljd. Och i 2 mom. af samma § 19 är stadgad, att, om en person förskylt straffarbete på viss tid, så skall han, utom vid ett särskildt slag af brott, förklaras förlustig medborgerligt förtroende under viss tid. Går man vidare till nu förevarande § 14, så synes väl 1 mom., i hvilket hänvisas till 4, 5, 6 och 7 §§ i detta 20:de kapitel, stå i öfverensstämmelse med nyss citerade del af 19 § i 2:dra kap.; men i senare delen af § 14 förekommer följande förslag: "lag samma vare, der någon för brott, hvarom eljest i detta kapitel förmäles, gjort sig skyldig till straffarbete *under längre tid än sex månader*". Det är sålunda enligt 2 kap. 19 § såsom regel stadgad, att brott af den beskaffenhet, att straffarbete derå bör följa, också skulle medföra förlust af medborgerligt förtroende. Men detta oaktadt kommer ifrågavarande § 14 med ett häremot stridande undantag, då den binder påföljden förlust af medborgerligt förtroende icke vid brottets nyssnämnda beskaffenhet, utan vid ett visst högre mått af straffarbete, som skall följa på brottet, då det anses vara af större straffbarhet. Det är således icke vid ett visst brott, som ifrågavarande påföljd är knuten, utan vid den omständigheten, att en person blir dömd till *mera* än 6 månaders straffarbete, d. v. s. mera än som i vanliga fall skall ådömas såsom straff för enkel stöld. Detta synes mig vara oegentligt. I enlighet med den reservation, som lagutskottets ordförande afgifvit, yrkar jag, att det måtte få förblifva vid hvad Kongl. Maj:t i sin proposition föreslagit, och der det icke göres någon skillnad mellan de olika §§ i 20 kap., hvilkas tillämpning skulle medföra förlust af medborgerligt förtroende. Enligt Kongl. Maj:ts förslag lyder § 14 sålunda: "den, som för brott, hvarom i detta kapitel förmäles" — d. v. s. stöld och snatteri — "gjort sig förfallen till straffarbete, skall ock dömas medborgerligt förtroende förlustig".

Jag anhåller således om bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna del.

Herr Lilienberg: Att den anmärkning, som den förre talar-^{Ang. ändring} ren framstälde, är riktig, kan icke bestridas, och ett bifall till ^{i vissa delar} § 14 förutsätter således en redaktionsförändring af § 19 i 2:a kapitlet. Emellertid är det mig sagdt — ehuru jag ej vågar garantera för att uppgiften är grundad — att Första Kammaren för sin del just för en sådan redaktionsförändring till utskottet återremitterat 19 § 2 kap., och utskottet kan således, i fall Andra Kammaren godkänner 14 §, sådan utskottet föreslagit densamma, inkomma med ett sammanjemkningsförslag, ledande till förändrad lydelse af 2 kap. 19 §. Jag ber därför att få yrka bifall till hvad utskottet här föreslagit, som innebär en ytterligare lindring vid användande af påföljden förlust af medborgerligt förtroende. Enligt utskottets förslag skulle nemligen denna påföljd icke någonsin vid straff för första resan stöld ådömas, med mindre än domstolen för sådant brott ådömt straffarbete för längre tid än sex månader. Då jag delar denna utskottets uppfattning, skall jag be att få yrka bifall till utskottets förslag, hvilket redan lär vara af Första Kammaren bifallet.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Östergren: Den förändring, som utskottet föreslagit i denna paragraf, finner jag vara synnerligen genomgripande och mycket betänklig. Utskottet säger också i motiveringen för sitt förslag: "Då tjufnadsbrott otvifvelaktigt äro de oftast förekommande bland de brott, som i strafflagen äro belagda med förlust af medborgerligt förtroende, erhåller frågan om borttagande eller inskränkande af denna straffpåföljd onekligen sin största betydelse i fråga om tjufnadsbrotten". Vidare yttrar utskottet, att genom dess förslag skulle i de flesta fall den, som dömes för första resan stöld, undgå påföljden af förlust utaf medborgerligt förtroende. Ehuru utskottet således insett, att den i denna paragraf föreslagna ändringen är af stor betydelse, anför utskottet likväl icke något annat skäl för densamma, än att "utskottet föreställer sig, att man utan fara skulle kunna gå något längre än i Kongl. Maj:ts förslag i fråga om inskränkandet af straffpåföljdens användning. Den af utskottet gjorda inskränkningen är emellertid ingalunda liten; den är tvärt om mycket stor, då nästan alla för första resan stöld straffade personer skulle kunna undgå straffpåföljden. Jag tror icke, att den allmänna meningen i landet skulle förlika sig med att se de för första resan stöld straffade personer utgå ur fängelset omedelbart till domstolen för att vittna eller till valurnan för att välja eller låta sig väljas till statens eller kommunens förtroendemän. Utskottets ändringsförslag lider äfven af den svagheten, att det är synnerligen inkonseqvent. Jemför man i fråga om straffpåföljdens användande tjufnadsbrotten med andra brott, så kan man fråga, hvarför tjufvarne skola slippa straffpåföljden mera än bedragare och förfalskare. En person, som t. ex. för brott enligt 12 kap. 5 eller 7 §§ dömes till straffarbete i två månader skulle ådömas förlust af medborgerligt förtroende, men en annan, som för första resan stöld ådömts 5 eller 6 månaders straffarbete, undgå

Ang. ändring i vissa delar af strafflagen. (Forts.) denna straffpåföljd. Jemförelser med enahanda resultat skulle kunna göras äfven med bedrägeribrotten; men man behöfver icke för att inse inkonsequenserna, som följa af ändringsförslaget, gå utom 20:de kapitlet.

En följd af förslaget antagande skulle blifva den, att t. ex. en person, som ute å marken stulit ett får värdt 20 kronor och derför blifvit dömd till straffarbete i 2 månader, skulle dömas förlustig medborgerligt förtroende, under det att den, som stulit gods till värde af flere hundra kronor och derför blifvit dömd till 6 månaders straffarbete, icke skulle kunna drabbas af denna straffpåföljd. Att antaga ett förslag, som skulle medföra sådana inkonsequenser, vore synnerligen betänkligt. Önskligt vore derför, att kammaren ville godkänna denna paragraf, sådan Kongl. Maj:t föreslagit densamma.

Herr Andersson i Nöbbelöf: Då, såsom lagutskottet i sin motivering anført, tjufnadsbrott äro de oftast förekommande bland de brott, som i strafflagen äro belagda med förlust af medborgerligt förtroende, och då denna paragraf, enligt min tanke, är en bland de mest viktiga i hela det föreliggande förslaget, skulle jag bra gerna se, att denna kammare ville fatta samma beslut som Första Kammaren. En inskränkning i användandet af medborgerligt förtroende såsom straffpåföljd skulle enligt min uppfattning icke verka skadligt, utan tvärt om till fördel för samhället, hvarför jag på det lifligaste anhåller om bifall till denna paragraf oförändrad.

Häruti instämde herrar *Björkman* och *Andersson* i Hasselbol.

Herr Lundberg: Då jag, beträffande 2 kap. 19 § strafflagen, hufvudsakligen på grund af hvad anfördes utaf justitierådet Skarins yttrande inom högsta domstolen, instämde i herr Bergs yrkande om återremiss, gjorde jag det under förutsättning, att, på sätt samma justitieråd förklarar sig anse, stadgandena om förlust af medborgerligt förtroende kunde och borde ur strafflagen uteslutas och att, i enlighet med hans yttrande, hvad härutinnan med hänsyn till samhällets och rättssäkerhetens bästa erfordrades skulle annorledes än genom strafflagen blifva föremål för särskilda bestämmelser. Men när Riksdagen beslutat, att stadgande om förlust af medborgerligt förtroende såsom påföljd för vissa brott skall i strafflagen kvarstå och hvad derom sålunda bestämmes väl måste, fastän förklarandet att varda "såsom vanfräjdad ansedd" uteslutits från förenämnda lagrum, komma att fortfarande vinna tillämpning rörande vittnesjäf samt följaktligen, om lagutskottets förslag i nu föredragna 14 § af 20 kap. antoges, en person, som för enkel stöld dömts till straffarbete under sex månader, skulle blifva vittnesgild, men en annan, hvilken för väsentligen lika brott ansetts hafva gjort sig skyldig till sju månaders straffarbete, blefve på grund deraf jäfvig att vittna, finner jag, med afseende jemväl å hvad häremot redan anmärkts, det vara betänk-

ligt och origtigt att godkänna hvad utskottet till ändring af Kongl. Maj:ts proposition beträffande ifrågavarande paragraf föreslagit.

*Ang. ändring
i vissa delar
af strafflagen.
(Forts.)*

Herr Petersson i Runtorp: Jag får verkligen säga, att man här vid lag icke bör vara allt för ömhjertad; ty min öfvertygelse är, att i nitton fall af tjugu har den, som straffats för första resan stöld, begått tjufnad mångfaldiga gånger, innan han blifvit lagförd. Då en person kommit så långt, att han för stöld dömes till straffarbete, bör han också ådömas förlust af medborgerligt förtroende; hvarför jag yrkar, att kammaren måtte, med afslag å utskottets hemställan beträffande denna paragraf, godkänna den lydelse af paragrafen, som blifvit af Kongl. Maj:t föreslagen.

Herr Ryding: Jag undrar, om icke kammaren gör sig skyldig till en inkonsequens, i fall kammaren nu antager denna 14 § af 20 kap. i enlighet med utskottets förslag. Kammaren har förut i dag godkänt 2 kap. 19 § enligt Kongl. Maj:ts och lagutskottets likalydande förslag, och der heter det: "Har den, som begått brott, hvarom nu är sagdt, gjort sig skyldig till dödsstraff eller straffarbete på lifstid; skall han förklaras förlustig medborgerligt förtroende för alltid: har han förskylt straffarbete på viss tid", — sålunda utan afseende å om straffarbetstiden är 2 månader, 6 månader eller 2 år — "varde, der ej brottet är sådant, som i 13 kap. 1 eller 2 § sägs" — detta har afseende å menedsbrott — "förklarad förlustig medborgerligt förtroende intill dess viss tid, minst ett och högst tio år, förflutit från det han, efter utståndet straff, blifvit frigifven". Alltså är här sagdt och af kammaren beslutadt, att om någon förskylt straffarbete på viss tid, så skall han också förklaras förlustig medborgerligt förtroende, intill dess viss tid förflutit från det han efter utståndet straff blifvit frigifven. Antager nu kammaren 20 kap. 14 § i enlighet med utskottets förslag, så komme der att stadgas, i motsats till hvad som blifvit föreskrifvet i 2 kap. 19 §, att en tjuf icke i allmänhet kan dömas medborgerligt förtroende förlustig, med mindre än att han gjort sig skyldig till straffarbete under längre tid än sex månader. Att dessa båda bestämmelser skulle komma i strid med hvarandra, är ju uppenbart; och på det att kammaren nu icke må fatta ett beslut, som strider emot ett annat nyss fattadt, hemställer jag att Kongl. Maj:ts förslag måtte antagas, der det heter: Den som för brott, hvarom i detta kapitel förmåles, gjort sig förfallen till straffarbete, skall ock dömas medborgerligt förtroende förlustig.

Häri genom skulle full öfverensstämmelse vinnas med hvad som redan beslutats rörande 2 kap. 19 §.

Herr Lilienberg: Den anmärkning, som den siste talaren framställt, är alldeles densamma, som den talaren på stockholmsbänken anförde och hvilken jag erkänt vara befogad. Men jag upprepar hvad jag nyss sade, att 2 kap. 19 § lär vara af Första Kammaren återremitterad, hvadan utskottet kan blifva i till-

Ang. ändring i vissa delar af strafflagen. fälle att föreslå en sammanjemkning, för att saken tillfredsställande må kunna ordnas.

(Forts.) Herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet nämnde, att konsekvensen af ett sådant stadgande, som det utskottet här föreslagit, skulle påkalla liknande bestämmelser i fråga om en del andra med tjufnad likställda brott, såsom bedrägeri och förfalskning. Detta må nu så vara. Men det är väl någon skillnad mellan dessa ofta förekommande tjufnadsbrott och bedrägeri eller förfalskning. Jag tror nemligen, att i den allmänna meningen dessa senare brott anses svårare än tjufnadsbrott. Utskottet har såsom ett ytterligare skäl, hvarför utskottet velat föreslå denna lindring i tillämpning af straffpåföljden "förlust af medborgerligt förtroende", framhållit, att man kunde befara, att, om detta stadgande icke komme till, domarena skulle frestas att, för att undvika att ådöma förlust af medborgerligt förtroende, döma till fängelse, hvilket eljest bör ske allenast då synnerligen förmildrande omständigheter förefinnas.

Jag måste därför fortfarande yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Ryding: Det är ett misstag af herr Lilienberg, att Första Kammaren återremitterat 19 § af 2 kap. till lagutskottet. Första Kammaren har, enligt den underrättelse, som ingått från kammarens sekreterare, beslutat att godkänna denna paragraf, sådan den föreligger i utskottets förslag, samt att i sammanhang dermed ingå till Kongl. Maj:t med en skrivelse af det innehåll, som herr Lilienbergs reservation vid samma paragraf angifver. Derfor föreställer jag mig, att en sammanjemkning eller rättelse bättre kan ske, om kammaren nu bifaller Kongl. Maj:ts förslag i denna punkt. Den stridighet, som här obestriddigen föreligger, bör sålunda kunna lätt blifva undanröjd.

Herr Billing: Det är ganska märkvärdigt att se, huru opinionen i fråga om brott kan förändra sig. Förut hafva tjufnadsbrott varit strängt bedömda, och bedrägeribrotten deremot ansetts böra bedömas vida lindrigare. Nu återigen synes en ändring i detta omdöme hafva inträdt, åtminstone hos de ärade ledamöterna af lagutskottet, hvilka ansett bedrägeribrott, hvarför straffarbete ådömes, böra åtföljas af förlust af medborgerligt förtroende, under det i fråga om tjufnadsbrott sådan påföljd icke skulle inträda i annan händelse, än att straffarbetet öfverskrider sex månader. I sjelfva verket torde det vara ganska svårt att säga, hvilketdera brottet som är värst.

Herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet har redan påpekat, hurusom enligt utskottets förslag de bedrägeribrott, som omförmålas i 22 kap. 2 § och hvilka icke äro af den svåraste arten dylika brott, skulle, då någon dömes till straffarbete, äfven åtföljas af förlust af medborgerligt förtroende, hvaremot, i fråga om stöld, alla de stölder, som icke falla under 4, 5, 6 eller 7 §§ i 20 kap. och icke beläggas med hårdare straff än sex månaders straffarbete, skulle vara befriade från denna påföljd. Jag tror mig lika väl som någon hafva insigt om de bekymmersamma följder, som

orsakas derigenom att de, som begått stöld, äfven blifva förlustige af medborgerligt förtroende, men af medömkan för dessa brottslingar bör man väl ändock icke ställa så till, att det uppstår en bestämd orättvisa vid afdömandet af olika brott och emot olika brottslingar. Man bör då snarare se till, huru vida straffpåföljden förlust af medborgerligt förtroende kan i allmänhet inskränkas eller också ordna saken på annat sätt. Men icke bör allmänheten få säga: Ni i riksdagen visen en sådan sympati för tjuftar, att ni befrien dem från förlust af medborgerligt förtroende, som åtföljer brott, som eljest bestraffas lindrigare. Fastän jag därför lifligt senterar, att förlust af medborgerligt förtroende ofta medför de mest bekymmersamma följder, måste jag därför det oaktadt yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition och afslag å utskottets hemställan i denna paragraf.

*Ang. ändring
i vissa delar
af strafflagen.
(Forts.)*

Herr Lilienberg: Vid det af herr Ryding upplysta förhållande förfaller naturligtvis all verkan af hvad jag uttalat om möjligheten af en blifvande sammanjemkning af lagutskottets förslag i förevarande hänseenden.

Härmed var öfverläggningen slutad. Sedan herr talmannen till proposition upptagit de olika yrkandena, godkände kammaren paragrafen med den lydelse, som af Kongl. Maj:t föreslagits.

21 kap. 1—3 §§, 9 §, 10 §, 22 kap. 1, 2, 6, 9—11, 13, 14, 16, 18, 19, 21 och 22 §§.

Godkändes.

23 kap.

§§ 1, 2 och 6.

Godkändes.

§ 7 hade enligt utskottets förslag följande lydelse:

Brott, som i 2 eller 3 § omförmäles, ehvad det begåtts af gäldenär eller, efter ty i 4 § sägs, af syssloman, så ock brott, som i 5 § omförmäles, må ej åtalas af annan än målsegande.

Samma paragraf var enligt Kongl. Maj:ts proposition så lydande:

Brott, som i 3 § omförmäles, ehvad det begåtts af gäldenär eller, efter ty i 4 § sägs, af syssloman, må ej af allmän åklagare åtalas, der ej brottet af målsegande till sådant åtal angifves.

Herr Lilienberg hade deremot i sin reservation hemställt, att åt ifrågavarande paragraf måtte gifvas följande lydelse:

Ang. ändring
i vissa delar
af strafflagen.
(Forts.)

Brott, som i 2 § omförmäles, ehvad det begåtts af gäldenär eller, efter ty i 4 § sägs, af syssloman, så ock brott emot 5 § må ej åtalas af allmän åklagare, der ej brottet af målsegande till sådant åtal angifves. Brott, som i 3 § sägs, må ej af annan än målsegande åtalas.

Ordet begärdes af

Herr Lilienberg, som yttrade: Jag har, såsom synes, med afseende å denna paragraf varit af skiljaktig mening med utskottets majoritet. Paragrafen gäller åtalsrätt emot gäldenär i konkurs. Såsom vi veta, äro de brott, som begås af gäldenärer, af tre slag enligt 23 kap. strafflagen, nemligen *bedrägligt* förfarande, *oredlighet* och *vårdslöshet* emot borgenärer. Enligt nu gällande lag kan blott *bedrägeribrott* åtalas af allmän åklagare utan angivelse af målsegande, men *oredlighet* eller *vårdslöshet* få icke åtalas af annan än målsegande, och sålunda icke af allmän åklagare, äfven om de af målseganden angifvas till åtal. Nu har Kongl. Maj:t här förslagit den förändring, att icke blott *bedrägeri* utan äfven *oredlighet* skulle få åtalas af åklagare, men att i fråga om *vårdslöshet* åklagare skulle få åtala endast om målsegande angifvit brottet till åtal. Lagutskottet har nu återgått till den förra ståndpunkten, att endast *bedrägeri* skulle få åtalas af åklagare, men öfriga brott endast af målsegande. Jag har nu ansett, att man borde gå en medelväg, nemligen så, att *bedrägeri* likasom för närvarande skulle få åtalas af åklagare, *oredlighet* åtalas af åklagare efter angivelse af målsegande, och *vårdslöshet* endast af målsegande. Jag anser detta blifva en lämplig gradation; och man skulle dermed tillmötesgå de kraf, som gjort sig gällande i allmänna uppfattningen, att man borde förfara strängare emot oordentliga gäldenärer än hittills skett. Jag har därför i min reservation föreslagit följande lydelse af 23 kap. 7 §: "Brott, som i 2 § omförmäles, ehvad det begåtts af gäldenär eller, efter ty i 4 § sägs, af syssloman, så ock brott emot 5 § må ej åtalas af allmän åklagare, der ej brottet af målsegande till sådant åtal angifves. Brott, som i 3 § sägs, må ej af annan än målsegande åtalas."

Jag ber att få yrka bifall till denna reservation och afslag å utskottets förslag.

Häruti instämde herr *Redelius*.

Herr Billing: Äfven beträffande den nu föreliggande lagparagrafen hafva åsigterna, egendomligt nog, varierat ganska mycket under loppet af några få år. Vid första eller andra riksdagen af de tre, som jag bevistat, var opinionen i kamraren ganska stor för, att äfven det brott, som i 3 § af detta kapitel omförmäles, d. v. s. *vårdslöshet* mot borgenärer, skulle få åtalas af allmän åklagare, då brottet af målsegande till åtal angifves. Till och med justitieombudsmannen hade i sin embetsberät-

telse fäst uppmärksamheten härfpå och önskat en förändring i nyss angifna syfte, men lagutskottet afstyrkte detta hufvudsakligen därför, att frågan var under behandling af nya lagberedningen. Nu har lagutskottets majoritet åter gått tillbaka till det gamla stadgandet, att hvarken oredlighet eller vårdslöshet af gäldenär skulle få åtalas af allmän åklagare utan endast af målsegande. Vice ordföranden i lagutskottet har, såsom han äfven nyss påpekat, gått en medelväg och föreslagit, att oredlighet skulle få åtalas af allmän åklagare efter angifvelse af målsegande, men vårdslöshet skulle fortfarande kunna åtalas endast af målsegande. Kongl. Maj:t åter har ansett, att oredlighet får åtalas af allmän åklagare, utan att målsegare sådant yrkar, samt att vårdslöshet åtalas af allmän åklagare, om målsegande sådant begär. Således finnas flera olika modifikationer af denna åtalsrätt. Men faktum är, att i början af denna riksdagsperiod var inom denna kammare en ganska stark opinion för att vårdslös gäldenär icke borde behandlas med sådan mildhet, som 1864 års strafflag bestämmer. Man ansåg då, att gäldenärer ofta på ett lättsinnigt och brottsligt sätt sköta sina affärer; och man ville söka hämma sådana ofog. Nu har man glömt allt detta, därför att konkursernas antal varit på de senaste åren något mindre än förut. Jag håller i alla fall före, att det vore ganska klokt att slå in på den väg, som Kongl. Maj:t här föreslagit, eller att vårdslös gäldenär skulle få åtalas af allmän åklagare, om målsegande sådant begärde, samt att oredlig gäldenär skulle få åtalas af allmän åklagare, utan att målsegande gjort anmälan derom. För min del kan jag icke finna annat, än att detta vore fördelaktigt, och därför yrkar jag afslag på såväl utskottets hemställan som reservantens förslag och bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna del.

Herr *Styffe* instämde häruti.

Vidare anförde:

Herr *Wester*: Jag skall be att få instämma i herr *Lilienbergs* reservation.

Enligt lagutskottets förslag skulle icke oredlig gäldenär kunna åtalas af annan än målsegande. Då man sett huru det i allmänhet går till i dagliga lifvet, styrkes man allt mer och mer i den uppfattningen, att det icke är sällan en gäldenär gör sig skyldig till oredligt förfarande mot sina borgenärer. Det klagas ständigt och jemt öfver, att, då folk få dåliga affärer, gå de så långt lagen tillåter och gerna något derutöfver för att hålla sig uppe och kunna gynna någon eller några af fordringsegarne. Jag tror det vara i det allmännas synnerliga intresse, att sådant blefve beifradt, och följaktligen att åtal för dylikt förfaringssätt oftare komme till stånd än hittills, ty vi kunna icke få redbarhet i dessa förhållanden förr än en och annan oredlig gäldenär blifvit näpst, hvarigenom man finge klart för sig, att man icke kan begå sådant ostraffadt. Skall nu endast målsegande få åtala sådana brott,

Ang. ändring
i vissa delar
af strafflagen.
(Forts.)

komma de nog att begås hädanefter såsom hittills. Vi veta, att åtal icke kan komma i fråga förr, än gäldenären gjort konkurs. Borgenärerna, som redan förlorat större delen af sin fordran, vilja icke utsätta sig för de kostnader och besvär, som äro förbundna med åtalet, och låta brottet vara obeifradt. Men icke nog dermed. Om en målsägande en gång beslutar sig för åtal, och sådant eger rum, löser gäldenären ut denne borgenär på ett eller annat sätt, i följd hvaraf åtalet nedlägges och gäldenären blir fri från ansvar för oredlighet, oaktadt han eljest gjort sig skyldig dertill. Andra borgenärer kunde möjligen också vara sinnade att åtala gäldenären, men då de se, att en borgenär anställt åtal, bry de sig icke derom, och då denne senare nedlägger sin talan, har preskriptions-tiden gått dem ur händerna.

Jag kan icke se den ringaste våda utan endast nytta för det allmänna deri, att åtalsrätten mot oredlig gäldenär öfverlemnas åt allmänna åklagaren. Derfor instämmer jag i herr Lilienbergs förslag.

Herr Edelstam: Då jag önskar framgång åt herr Lilienbergs förslag, och Första Kammaren redan antagit utskottets hemställan, ber jag att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag. Om kammaren antager detta, tror jag, att det blir ganska lätt för lagutskottet att sammanjemka kammarens olika beslut, hvarigenom herr Lilienbergs reservation skulle kunna vinna framgång.

På grund häraf yrkar jag bifall till Kongl. Maj:ts förslag i denna paragraf.

Herr Wester: Efter de nu lemnade upplysningarna angående Första Kammarens beslut beträffande denna paragraf ber jag att få återtaga mitt förra yrkande och i stället hemställa om bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Sven Nilsson: Då det nu blifvit tal om huru vida sammanjemkningar kunna göras af lagutskottet emellan kammarens beslut, tror jag icke, att kammaren behöfver vara synnerligen nogräknad, på hvilka beslut som fattas i denna fråga. Det har i dag många gånger blifvit sagdt, att om kammaren fattar det eller det beslutet, riskerar man att hela lagförslaget faller. Det lär icke vara så farligt härmed. Det beror blott på god vilja. Jag skall därför påpeka, att det icke är synnerligt länge sedan denna kammare helt och hållet afslog en paragraf i lagutskottets förslag till lag om tillsättning af presterliga tjänster, medan Första Kammarer deremot antog samma paragraf. Detta hindrade dock icke lagutskottet att sammanjemka kamrarnes beslut, d. v. s. sammanjemka Första Kammarens beslut, som innehöll ett lagförslag, med Andra Kammarens beslut, som innehöll ingenting. Denna sammanjemkning bifölls af Riksdagen. Jag tror därför icke, att man behöfver hysa några stora bekymmer för, att lagutskottet icke skall kunna sammanjemka, om kamrarnes beslut något skilja

sig från hvarandra. Och om denna kammare nu antager herr Lilienbergs förslag, som jag önskar måtte vinna framgång, har man dermed icke gjort något synnerligt farligt för lagförslaget i sin helhet, ty en sammanjemkning emellan lagutskottets förslag, som Första Kammaren antagit, och reservationen, är visst icke omöjlig.

Jag yrkar alltså bifall till herr Lilienbergs förslag.

Öfverläggningen var slutad. Herr talmannen gaf propositioner först på bifall till utskottets förslag och derefter på de båda olika yrkanden, som under öfverläggningen framstälts. Kammar-
aren godkände paragrafen med den af Kongl. Maj:t föreslagna lydelsen.

25 kap. 11 och 12 §§.

Godkändes.

Härefter lemnades ordet till herr Lilienberg, som yttrade: Jag hemställer till kammaren, huru vida det icke kan vara i sin ordning, att, då vissa punkter af lagförslaget nu blifvit återremitterade, äfven rubriken och ingressen återförvisas till utskottet.

Med bifall till detta herr Lilienbergs förslag, återremitterade kammaren till utskottet så väl *ingressen* och *rubriken* till lagförslaget som utskottets i *punkten 1* gjorda *hemställan*.

Punkten 2.

Bifölls.

§ 2.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets utlåtanden:

n:o 10, i anledning af väckt motion om ändring i §§ 68, 69, 70 och 71 riksdagsordningen; och

n:o 11, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till ändringar i 50, 70, 72, 98 och 109 §§ regeringsformen samt 32, 65, 68, 71 och 73 §§ riksdagsordningen, äfvensom i anledning af väckt motion om ändringar i 71 och 72 §§ regeringsformen; samt

bankoutskottets utlåtande:

n:o 12, i anledning af väckta motioner om inrättande af ytterligare afdelningskontor af riksbanken.

Dessa ärenden skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

§ 3.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 10,³⁴ e. m.

In fidem
A. E. J. Johansson.